

S T A D I A

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

SUOMALAISTA ROCKMUSIIKKIA VIROON

Millaiset puitteet Viro tarjoaa suomalaisen rockmusiikin esittämiselle?

Viestinnän koulutusohjelma
Kulttuurituotannon
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
22.5.2008

Hanna-Maria Lehtonen

Koulutusohjelma Viestintä		Suuntautumisvaihtoehto Kulttuurituotanto	
Tekijä Hanna-Maria Lehtonen			
Työn nimi SUOMALAISTA ROCKMUSIIKKIA VIROON Millaiset puitteet Viro tarjoaa suomalaisen rockmusiikin esittämiselle?			
Työn ohjaaja/ohjaajat Katri Halonen			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 22.05.2008	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 57 + 4	
TIIVISTELMÄ Tämän opinnäytetyön tavoite on selvittää, millaiset puitteet Viro tarjoaa suomalaisen rockmusiikin esittämiselle. Pureudun aiheeseen etsimällä vastaukset kysymyksiin millaista rockmusiikin esitysvientiä Viroon tehdään, kuka sitä tekee, miten käytännön järjestelyt toimivat ja millaisia esitystiloja Virossa löytyy. Selvitän myös julkissektorin roolia viennissä. Opinnäytetyöni keskittyy kohdemaassa eli Virossa tapahtuvaan viennin osaan. Se ei siis selvitä Suomessa tapahtuvia ennakkojärjestelyjä, vaan sitä mitä tapahtuu, kun yhtye pääsee Viroon, ja toisaalta myös sitä, miten Virossa työskentelevä osapuoli toimii. Työn keskeisinä tiedonlähteinä ovat asiantuntijoiden temahaastattelut ja virolaista musiikkikulttuuria käsittelevät artikkelit ja sivustot. Lisäksi aineistoina toimivat viennin käsitteistöön ja näkymiin liittyvät tutkimukset ja tilastot, ammattilais tapahtumasta kerätty seminaariaineisto, kirjoittajan kokemus sekä sähköpostikyselyn materiaalit. Virolainen musiikkibisnes on vielä lapsenkengissä, mikä heijastuu myös maan rockkulttuuriin ja tapahtumajärjestämiseen ja -tiedottamiseen. Suomalaista rockmusiikkia esitetään Virossa pääasiassa virolaisten konserttijärjestäjien ja ravintoloitsijoiden toimesta. Yhtyeet lähtevät esiintymään toimijoiden kutsusta tai omasta aloitteestaan ja ovat useimmiten yhteydessä suoraan virolaiseen järjestäjään. Virossa on ravintoloita, jotka esittävät suomalaista rockmusiikkia aktiivisesti. Suomalaisten toimijoiden vähyys kentällä johtuneen viennin taloudellisesta kannattamattomuudesta ja Viron pienestä koosta markkina-alueena. Jotta suomalaisen rockmusiikin livevientiä Viroon edistettäisiin, on vientiä tehtävä pitkäjänteisemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Suomalaisten toimijoiden olisi hyvä havahtua Viron tulevaisuudessa luomiin mahdollisuuksiin ja ryhtyä kehittämään suomalaisen rockin näkyvyyttä Virossa toimimalla yhteistyössä virolaisten järjestäjien kanssa.			
Teos/Esitys/Produktio -			
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus			
Avainsanat musiikki, musiikkivienti, rock, Viro, konsertti, esitys, kulttuuri			

Degree Programme in Media		Specialisation Arts Management
Author Hanna-Maria Lehtonen		
Title FINNISH ROCK MUSIC TO ESTONIA How Could Finnish Rock Music be Represented in Estonia?		
Tutor(s) Katri Halonen		
Type of Work Final Project	Date 22 May, 2008	Number of pages + appendices 57 + 3
ABSTRACT This thesis explores what kind of frames Estonia presents when representing Finnish rock music. The key factors are what kind of export from Finland to Estonia is done in a field of live concerts, who performs them, how the arrangements work and what kind of concert places there are in Estonia. Also the public sector's role is explored. This thesis focuses on what happens when the artist goes to Estonia and how things work there. It does not include arrangements done prior to arriving at Estonia. Central sources of information in this thesis are theme interviews, articles as well as web pages covering Estonian music business culture. In addition, further material is also gathered from reports and statistics related to music export, e-mail enquiries as well as writers data from research seminar and my own experiences. Estonian music business is still in its infancy and it can also be seen in country's rock culture as well as event organizing and PR. Finnish rock music is represented mainly by Estonian concert organizers and restaurateurs. Artists are either invited to Estonia or they get there due to their own initiative but there might also be co-operation with a Finnish party. There are restaurants in Estonia that represent Finnish rock music actively. The lack of Finnish professionals in the field is due to lack of financial profit and Estonia's minor size as a market area. In order to develop Finnish rock music's export to Estonia, export promotion must be done in a more persistent and comprehensive manner. Finnish professionals have to wake up to the possibilities that are present in Estonia in the future and start developing the visibility of Finnish rock music in Estonia when working with Estonian professionals.		
Work / Performance / Project —		
Place of Storage Aralis Library and Information Center, Helsinki		
Keywords music, export, Estonia, rock, live, culture, concert		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KÄSITTEISTÄ VIENNIN TILAAN JA NÄKYMIIN.....	3
2.1 Kulttuurivienti on kulttuuristen merkitysten vaihdantaa.....	3
2.2 Musiikkivienti on kotimaisten artistien maailmanlaajuista markkinointia	4
2.2.1 Musiikkiviennin tila ja näkymät.....	5
2.2.2 Järjestökentän toimijat.....	8
2.3 Liverockvienti käsitteenä.....	11
3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUSTAVAT	13
3.1 Opinnäytetyön ongelmat	13
3.2 Laadullisella tutkimuksella tuloksiin	14
3.3 Haastatteluiden luotettavuus ja tutkijan näkökanta.....	16
4 VIROLAINEN ROCKKULTTUURI	18
4.1 Viro Suomen naapurina	18
4.2 Neuvostotasavallalla suuri vaikutus Viron rockmusiikin rakentumiseen.....	20
4.3 Rockmusiikin tila vuonna 2008	22
4.4 Virolainen levymyynti suhteellisen pientä.....	25
4.5 Haasteena järjestämiskulttuurin ammattimaistaminen	26
4.6 Ongelmana rockmedioiden puuttuminen	30
5 SUOMALAISTA ROCKMUSIIKKIA VIROON.....	32
5.1 Suomalaisen rockmusiikin kysyntä Virossa	32
5.2 Virolaiset toimijat suomalaisten rockyhtyeiden esittelijöinä.....	33
5.2.1 Virolaiset toimijat ja heidän motiivinsa.....	34
5.2.2 Julkissektori liveviennin tukijana.....	38
5.2.3 Toimijoiden verkostoilla merkittävä rooli	40
5.2.4 Kertaluontoisista tapahtumista pitkäjänteiseen vientityöhön.....	42
5.3 Miksi suomalainen rockyhtye lähtee Viroon esiintymään?.....	43
5.4 Keikkapaikat ja tapahtumat	44
5.5 Viennin ongelmakohdat.....	46
5.5.1 Taloudellinen hyöty ja kannattamattomuus	46
5.5.2 Kulttuurierot.....	49
6 YHTEENVETO.....	50
LÄHTEET.....	54
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Käyvätkö suomalaiset rockartistit esiintymässä Virossa? Miten esiintymismatkat on organisoitu ja kuka niitä järjestää? Onko toiminta tavoitteellista ja taloudellisesti kannattavaa? Nämä mieltäni askarruttaneet kysymykset antoivat minulle innostuksen selvittää tarkemmin, millaista rockmusiikin livevientiä Suomesta Viroon tehdään. Oletukseni oli, että suomalaiset rockartistit ovat käyneet Virossa esiintymismatkoilla jo pitkään esimerkiksi tuttavuussuhteiden kautta ilman selkeämpiä tavoitteita. Toiminnan laadusta tai tekijöistä ei kuitenkaan löytynyt valmiiksi tehtyjä tutkimuksia tai selvityksiä. Mielestäni suomalaisten Viroon suuntautuvan laajemman kiinnostuksen herättyä on paikallaan kartoittaa myös maahan suuntautuvan musiikkiviennin tilaa ja mahdollisuuksia.

Kiinnostukseni tutkia suomalaisen rockmusiikin vientiä Viroon ja Viron sille luomia puitteita on syntynyt viimeisen parin vuoden aikana. Lähtiessäni syksyllä 2006 kulttuurituotannon opiskelijana työharjoitteluun Suomen Viron-instituuttiin Tallinnaan pohjatietoni maasta olivat olemattomat. Olin herännyt hieman aikaisemmin siihen ajatukseen, etten tiedä naapurimaastani oikein mitään, vaikka se sijaitsee lähempänä minua kuin paikkakunta, josta olen kotoisin. Innostuin mahdollisuudesta lähteä tutustumaan Viron kulttuuriin, ja otin samalla tehtäväkseni perehtyä virolaiseen rockmusiikkikenttään. Olin järjestänyt jo aiemmin tapahtumia kotipaikkakunnallani Eurajoella sekä soittanut jo useamman vuoden kitaraa rockyhtye Euforiassa. Aiemman toimintani pohjalta halusin selvittää, saisinko omalle yhtyeelleni esiintymismahdollisuuden Virossa tai löytyisikö Virosta yhtyeitä, joita voisin tuoda järjestämiini tapahtumiin.

Työharjoitteluajasta minulle jäi kipinä virolaista rockkulttuuria kohtaan. Toukokuussa 2007 toin tallinnalaisen rockyhtye Aidesin esiintymään Eurajoella järjestettävään Kelorock-tapahtumaan. Aloin myös opiskella viroa kieltä voidakseni kommunikoida paikallisten toimijoiden kanssa viennin puitteissa ja loin yhteyksiä virolaisiin rocktapahtumien järjestäjiin etsiessäni omalle yhtyeelleni esiintymismahdollisuutta Virossa. Olin huomaamattani jo kartoittanut virolaista rocktapahtumakenttää ja ajatellut tehdä siitä oman projektin opintojeni osaksi, kun ymmärsin aiheessa olevan tutkimista vähintäänkin opinnäytetyön verran.

Suomalainen musiikkivienti on tällä hetkellä kuuma sana maassamme, ja sitä pyritään kehittämään suunnitellusti ja nopeaan tahtiin. Viro taas on jatkanut nopeaa kehittymistään itsenäistymisestä asti lähes joka asiassa, ja maan nopea muutos on houkuttanut myös suomalaisia yrityksiä suuntaamaan toimintaansa sinne. Eikö Suomen olisi aika siis suunnata ammattimaista musiikkivientiään myös Viroon? Tämän pohjalta aloin kartoittaa Viron tarjoamia puitteita suomalaiselle liverockviennille. Viroon suuntautuvan musiikkiviennin tutkimisessa olisi aihetta useamman tutkimuksen verran, joten rajasin aiheeni vain sen pieneen osa-alueeseen eli siihen millaiset puitteet Viro tarjoaa liverockviennille ja miten Viron päässä olevat toimijat toimivat sen puitteissa. Tutkin työssäni siis Viroon suuntaavan suomalaisen rockmusiikin liveviennin Virossa tapahtuvaa vaihetta. En perehdy siihen, mitä Suomen päässä tapahtuu ennen kun yhtye lähtee Viroon tai sitä, miten yhtye ylipäänsä saa mahdollisuuden esiintymiseen. Keskityn pääasiassa siihen, miten järjestelyt toimivat Viron päässä, ja miten kohdemaassa työskentelevät suomalaiset ja virolaiset musiikin ammattilaiset toimivat viennin edistämiseksi.

Työ on toteutettu kartoittamalla virolaisia suomalaisen rockmusiikin kanssa työskenteleviä toimijoita ja keikkapaikkoja internetin ja asiantuntijahaastatteluiden avulla. Lisäksi olen kolunnut suomalaista musiikkivientiä ja musiikkibisnestä sekä Viron historiaa käsittelevää kirjallisuutta ja lukenut Viron rockmusiikkia sivuavia suomen- ja vironkielisiä artikkeleita.

Tämän opinnäytetyön on tarkoitus kartoittaa Viron liverockkentän tilaa suomalaisen rockmusiikkiviennin näkökulmasta. Toivon, että työni havahduttaa suomalaisia toimijoita suuntaamaan esiintymisvientiään Viroon sekä antaa myös rockyhtyeille kipinän lähteä Viroon esiintymään. Haluaisin työn herättävän kysymyksiä siitä, miten

toimijat voisivat tehdä ja hyötyä omalta osaltaan rockyhtyeiden liveviennistä Viroon. Nimeämällä konserttitoimijoita ja -paikkoja haluan antaa konkreettisia kontakteja esimerkiksi suoraan bändeille.

En löytänyt Viroon suuntautuvasta musiikkiviennistä, saati virolaisesta rockmusiikkikentästä yhtään tehtyä tutkimusta. Minusta Viroon suuntautuvan musiikkibisneksen mahdollisuuksia olisi hyvä kartoittaa suuremmissakin määrin, ja toisaalta myös tutkia, millaista virolainen musiikkibisnes kokonaisuudessaan on.

Työssäni puhun Virosta, vaikka suomalaisten puheissa joskus ”Eesti”-nimityskin vilahtaa. Viro on suomenkielen käännös vironkielisestä sanasta Eesti. Siitä kumpaa nimitystä suomalaisten tulisi maasta käyttää, on keskusteltu paljon. Jotkut virolaiset pitävät ”Viro”-nimitystä maastaan loukkaavana, koska nimi tulee vain pohjoisimman maakunnan nimestä. Minä puhun työssäni Virosta, koska se on maan virallinen suomenkielinen nimi, ja sen käytön ovat hyväksyneet myös Suomen ja Viron viralliset tahot (ks. esimerkiksi Lyytikäinen 1998).

2 KÄSITTEISTÄ VIENNIN TILAAN JA NÄKYMIIN

2.1 Kulttuurivienti on kulttuuristen merkitysten vaihdantaa

Kulttuuriviennillä tarkoitetaan kulttuurivienti -hankkeen yhteydessä kulttuuripiiristä toiseen tapahtuvaa kulttuuristen merkitysten vaihdantaa.

(Koivunen 2004, 27.)

Kulttuurivienti-sana käsitetään hyvin laaja-alaisesti ja monella eri tavalla. *Onko kulttuurilla vientiä? On!* -raportin mukaan kulttuurivienti määriteltiin aiemmin luovan talouden alan kannattavaksi teollisuudeksi, ja kulttuurivienti- ja kulttuurivaihtosanat rajattiin Suomen taiteen, arkkitehtuurin, muotoilun ja taideteollisuuden tunnetuksi tekemiseen ulkomailla sekä muihin maihin vietäviin kulttuurituotteisiin. Käsite on kuitenkin täsmentynyt aikaa myöten sekä teorian että käytännön tasolla. Alalla käytetään monia rinnakkaisia ja päällekkäisiä käsitteitä, eri käyttötarkoituksista ja perinteistä johtuen. (Kulttuuriviennin kehittämistyöryhmä 2007, 10.)

Vuonna 2004 julkaistussa *Onko kulttuurilla vientiä?* -selvityksessä Hannele Koivunen kertoo ”kulttuuriviennin määritelmän kulttuuristen merkitysten vaihdantana sisältävän

ennen muuta vuorovaikutus- ja yhteistyöprosesseja”. Määritelmällä voidaan tarkoittaa niin kaupallisia kuin voittoatuottamattomiakin kulttuurituotantoja. Aiemmin kulttuurivienti nähtiin enemmän puhtaasti vientiajatukseen perustavana, kun nykyään puhutaan eri kulttuurien välisestä kulttuurikumppanuudesta, jolloin vastavuoroisesti voidaan tuoda myös muista kulttuureista Suomeen tuotteita ja tuotantoja. Tällöin esimerkiksi Suomessa järjestettävä suomalainen kulttuuritapahtuma tai ulkomaalaisten kulttuurimatkailu Suomeen lasketaan kulttuuriviennin piiriin. (Koivunen 2004, 29.)

Koivunen jakaa kulttuuriviennin eri aloihin, joita ovat elokuva, klassinen musiikki, populaarimusiikki, eri musiikinlajit, kirjallisuus, kuvataide, muotoilu, arkkitehtuuri, käsi- ja taideteollisuus, käsityö, teatteri, tanssi, sirkus- ja estraditaide, digitaalinen mediataide ja -kulttuuri, radio- ja televisiotoiminta, peliteollisuus, kulttuuritapahtumat, kulttuuri- ja luontomatkailu sekä ruokakulttuuri. Koivusen mukaan vienti koskee myös lastenkulttuuria ja kulttuurialan palvelukonsepteja, kuten suomalaista kirjastokonseptia ja museosovelluksia sekä liikuntaa ja urheilua. (Koivunen 2004, 31.)

2.2 Musiikkivienti on kotimaisten artistien maailmanlaajuista markkinointia

Kulttuuriviennin alakäsitteenä voidaan ymmärtää musiikkivienti. Musiikkiviennin, kuten kulttuurivienninkin, voi jakaa kaupalliseen ja ei-kaupalliseen toimintaan. Tässä yhteydessä kaupallisuudella ei tarkoiteta välttämättä sitä, paljonko artisti myy, vaan ennemminkin sitä, onko kyse yksityissektorin vai voittoa tavoittelemattoman julkisen tai kolmannen sektorin toiminnasta. Yksityissektorin taho joutuu itse rahoittamaan tuotantonsa, kun taas esimerkiksi julkisen sektorin toimijat saavat rahoitusta hankkeisiinsa valtiolta. Alan selvityksissä ja kirjallisuudessa musiikkivientiin on sisällytetty niin yhtyeen oma-aloitteinen esiintymisreissu kuin suuren levy-yhtiön tulostavoitteellisen kiertueen tuottaminenkin.

Musiikkiteollisuus voidaan jaotella kolmeen eri linjaan, joita ovat äänitteiden tuottaminen ja äänitekauppa, elävän musiikin tuottaminen ja siihen liittyvät ohjelma- ja konserttitoiminnot sekä elektroninen välitys. Viimeisimmän voidaan käsittää pitävän sisällään niin perinteiset viestintäkanavat, kuten radion ja television, että uudet mediat, kuten musiikkiteollisuudelle tärkeäksi nousseen internetin. (Heiskanen & Kangas 2002, 158.) Veijo Pönnin ja Arto Tuomolan selvitys suomalaisesta musiikkitoimialan taloudesta ja tulevaisuudesta listaa musiikkiteollisuuden yhdeksi linjaksi myös musiikin

lisensoinnin eli äänitteen ulkomaan julkaisuoikeuksien myöntämisen jollekin ulkomaiselle yhtiölle. Sopimusosaamisen parantuessa Suomeen myös tulostuu entistä suurempi osuus lisensoitujen äänitteiden myyntituloista. (Pönni & Tuomola 2003, 201.)

Musiikkiviennillä sinällään tarkoitetaan kaikkia musiikkityylejä ja niiden markkinoimista maailmanlaajuisille markkinoille. *Onko kulttuurilla vientiä?* -selvityksessä (Koivunen 2004, 73–76) jaotellaan vientiä musiikkityylien mukaan, joita ovat pop ja rock, jazz, klassinen musiikki, kansanmusiikki ja ooppera. Nämä pääjaot voidaan jakaa vielä lukemattomiin alatyyleihin ja niiden välimuotoihin. Itse keskityn työssäni nimenomaan pop- ja rockmusiikkiin.

Suomalaisen kevyen musiikin vientiä tukeva organisaatio Music Export Finland Association ry jakaa musiikkiviennin sen vientitulojen lähteiden perusteella kolmeen eri sektoriin, joita ovat hyödykkeet, palvelut ja tekijänoikeuskorvaukset. Hyödykkeillä tarkoitetaan tavaroiden myyntiä, ja sitä tekevät esimerkiksi levy-yhtiöt viemällä valmiita äänitallenteita. Palveluiden myyntiin kuuluvat manageritoiminta, keikkamyynti, markkinoinnin ja lainopillisen osaamisen myynti sekä julkiset toimijat. Tekijänoikeuskorvauksia kerätään Teoston, musiikkikustantajien, Gramexin ja Nordisk Copyright Bureaua kautta. Tutkimukseni kohde eli esittävien taiteilijoiden ulkomailla esiintymiset kuuluvat siis palveluiden myynnin alle. (Musex 2007.)

2.2.1 Musiikkiviennin tila ja näkymät

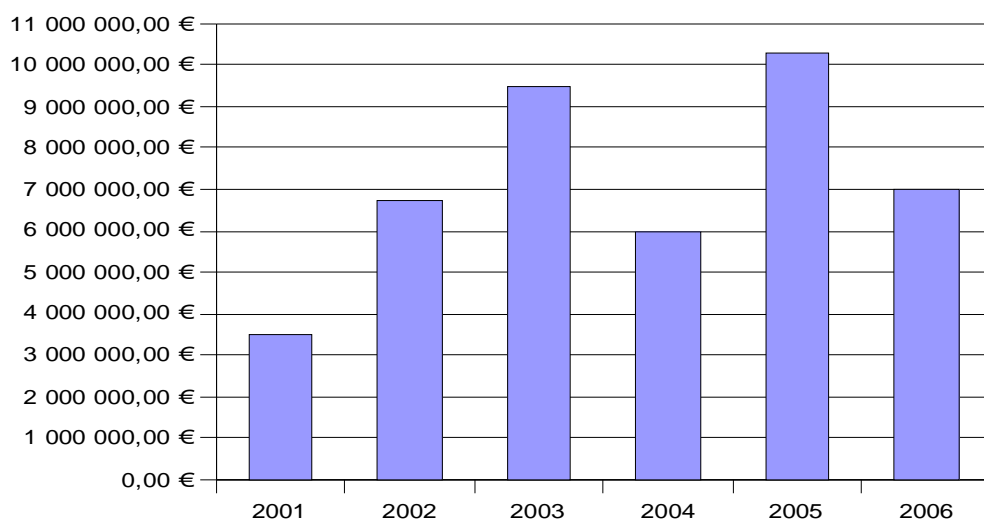
Kansainvälisesti toimiva musiikkiteollisuus on suhteellisen nuorta Suomessa verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. Musiikkiteollisuus ei ole nauttinut maassamme valtion järjestelmällisistä tuista, ja siten kehitys onkin tapahtunut pääasiassa toimialan omien yritysten varassa ja enimmäkseen kotimaan markkinoilla.

Koivusen selvityksen mukaan Suomi on tehnyt viime vuosina harppauksen alan ammattimaistumisen, käynnissä olevan sukupolvenvaihdon ja uusien viestintävälineiden tuomien toimintamallien johdosta. Olemme saaneet jo muutamia kansainvälisiä tähtiä, kuten HIM, The Rasmus, Nightwish ja Darude, maamme artistien joukkoon. Näiden ja monien muiden kansainvälisten markkinoiden mahdollisuudet

ymmärtäneiden ansiosta menestystä on tullut viime vuosien aikana, varsinkin 2000-luvun puolella lähtökohdat huomioon ottaen hyvin. (Koivunen 2004, 71.)

Oman kokemukseni mukaan toisaalta näkisin, että ammattimaistuminen on tapahtunut vasta monikansallisten levy-yhtiöiden tekemien suomalaisten artistilöytöjen myötä. Yhtiöiden käännettyä katseensa suomalaiseen talenttiin ja valjastettua koneistonsa suomalaisten artistien kansainvälisen uran kehittämiseen, Suomi on saanut tunnettuutta rockmaana. Samalla pienet independent-toimijat ovat kerryttäneet ammattitaitoaan hyvien esimerkkien ja kokemusten myötä.

Musexin tuoreen markkina-arvotutkimuksen mukaan suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo vuonna 2006 oli 26 226 885 euroa. 46 % tästä summasta kertyi tavaroiden myynnistä, 27 % palveluiden myynnistä ja 27 % tekijänoikeuskorvauksista. Levymyynnistä, rojalteista ja lisenssituloista koostuva tavaroiden myynnin osuus oli siten selkeästi suurin vientitulo. Palveluiden myynnin kohdalla oli mielenkiintoista huomata, että edellisen vuoden kokonaissumma oli huomattavasti suurempi kuin vuoden 2006 (ks. kuvio 1). Vuonna 2005 palveluista kertyi 10,3 miljoonaa, kun vuonna 2006 summa oli 7 miljoonaa. Toisaalta summat ovat vaihdelleet selkeästi edellisten vuosien aikana. Tekijänoikeuskorvausten suhteen kehitys on ollut tasaisesti nousevaa yhtä pientä notkahdusta lukuun ottamatta.

Kuvio 1. Palveluiden myynnin kehitys 2001-2006. Palveluiden myynti laski vuonna 2006 yli 3 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta (Musex 2007, opinnäytetyöntekijän mukaelma).

Palveluista tulevat tulot 27 % kokonaismarkkina-arvosta pitävät sisällään livetuoannon, jolloin musiikin livetuoantoon liittyvät luvut eivät näyttäisi olevan kovin suuria.

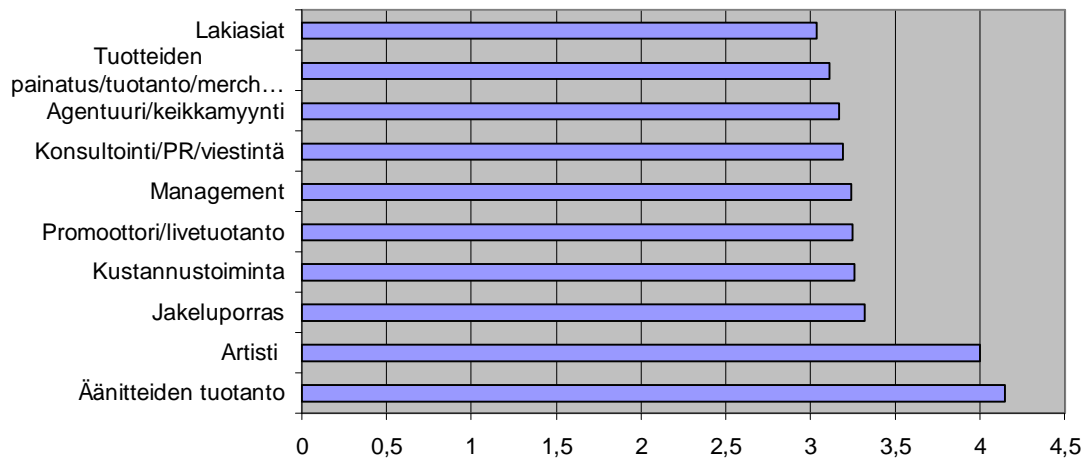
Kuitenkin ammattilaiset näkevät, että tukia kiertueille pitäisi selvästi nostaa. Tutkimuksen mukaan 22 % vastaajista haluaa lisätä resursseja kiertuetukiin. Toinen johtava kohde oli tuotantotuet yleensä, myös 22 prosentilla. Ammattilaiset uskovat konsertti- ja kiertuetoiminnan tuottoisuuteen tulevaisuudessa. Myös materiaalien digitaalinen verkkojakelu, kansainvälinen teosmyynti ja levyjen lisensointi nähtiin tuottoisina tulevaisuudessa. Tosin prosentit näiden välillä jakautuivat melko tasaisesti, suurin prosenttiluku oli vain 20 %.

Palveluiden myynnin lähteet ovat pääosin manageritoiminta, keikkamyyjät, markkinoinnin palvelut, lainopilliset palvelut sekä julkiset toimijat. Musexin markkina-arvotutkimuksesta ei selviä, mikä on palvelumyynnin osaksi sijoittuvan konserttitoiminnan osuus kokonaissummasta eikä myöskään tarkempaa syytä vaihteluille. (Musex 2007.)

Keskeisimmät vientimaat ovat Pohjoismaat ja saksankielinen Eurooppa. Myös Iso-Britannia on nousemassa tärkeäksi vientimaaksi. (Koivunen 2004, 71–74.) Tavaroista ja palveluista vuonna 2006 saatujen vientitulojen kokonaissummasta 10 % on kerätty Itä-Euroopan piiristä, johon Virokin kuuluu. Kaikkien vientitulojen kokonaissummasta Itä-Euroopan osuus on vain 6 %. Alan yrityksiltä kerättyjen tietojen mukaan taas Venäjän osuus merkittävänä vientimaana oli viidenneksi tärkein, 6 %:n osuudella, minkä perusteella voidaan päätellä, että Viron osuus Itä-Euroopan vientituloista on hyvin pieni. (Musex 2007.)

Markkina-arvotutkimuksessa on mitattu maiden tärkeyttä vientitoiminnan kannalta 1–5-asteikolla, ei tärkeästä erittäin tärkeään. Viron ja Baltian maiden tärkeydeksi on mitattu 2.09. Tilaston kärjessä ovat saksankielinen Eurooppa, Pohjoismaat ja Japani, luvuilla 3.3–3.9.

Liiketoiminnallisesti tärkeimmiksi musiikkialan sektoreiksi Musexin markkina-arvotutkimuksessa osoittautuvat selkeästi äänitteiden tuotanto ja artisti itse. Muut listatut sektorit ovat tärkeyden kannalta keskenään melko samoissa luvuissa. (Ks. kuvio 2.) Näin ollen vaikuttaisi siltä, että haastatelluilla ammattilaisilla on jokaisella ollut oma näkemyksensä asiaan, mistä johtuen tulokset ovat hyvin tasaiset. (Musex 2007.)

Kuvio 2. Musiikkialan sektoreiden tärkeys liiketoiminnan kannalta. Ammatillaiset uskovat äänitteiden tuotannon tärkeyteen liiketoiminnassa. (Musex 2007. Opinnäytetyöntekijän mukaelma.)

Musiikkialan ammatillaiset kokevat musiikkiviennin merkityksen tulevaisuudessa yleisesti ottaen tärkeäksi. 59 % vastaajista pitää sitä erittäin tärkeänä tai melko tärkeänä, kun vain 18 % ei pidä sitä ollenkaan tai kovinkaan tärkeänä. 21 % vastaajista kokee sen olevan jotain siltä väliltä. (Musex 2007.)

2.2.2 Järjestökentän toimijat

Yhtyeiden menestymiseksi maailmalla tehdään pitkäjänteistä työtä. Itse yhtyeen lisäksi sitä tekevät artistien edustajat, kuten agentuurit, managerit, suomalaiset levy- ja kustannusyhtiöt. Suuri merkitys on myös alan sisäisellä tuella. Nykyisin rahallisia tukia apurahojen ja palkintojen muodossa jakavat muun muassa Esittävän säveltaiteen edistämiskeskus ESEK ja Luovan säveltaiteen edistämissäätiö Luses. Näiden kahden jakamien vuosittaisten tukien määrä, noin 209 000 euroa, kerätään alan omista tulolähteistä ja ne ovatkin alan volyymin ja tuotantotukitarpeisiin nähden pieniä. Tuet kohdistuvat pääasiassa äänitteiden tuottamiseen, kiertueisiin ja muusikoiden koulutukseen. Siten näissä rahastoissa ei kummassakaan pystytä suuntaamaan rahoja suoraan kansainväliseen myyntiin, alan ammattilaisten verkostoitumiseen tai markkinatyöhön. (Koivunen 2004, 71.)

Suomalaisten säveltäjien ja musiikintekijöiden edunvalvontajärjestö Teosto ry tukee suomalaisen musiikin vientiä jakamalla toiminta-avustuksia myös jäsenjärjestöilleen

Suomen Säveltäjät ry:lle, Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry:lle sekä Suomen Musiikkikustantajat ry:lle suomalaisen musiikin tunnetuksi tekemistä varten (Koivunen 2004, 71).

Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus FIMIC osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin musiikkitapahtumiin ja luo kontakteja festivaalijärjestäjiin, muusikoihin, managereihin ja toimittajiin. FIMIC julkaisee myös materiaalia suomalaisesta musiikista ja säveltäjistä sekä ylläpitää internet-sivustoa suomalaisen musiikin tekijöistä. (Koivunen 2004, 71.)

Music Export Finland Association ry eli Musex edistää suomalaisen kevyen musiikin vientiä ulkomaille avustamalla musiikkialan ammattilaisia vientityössä. Vientiyhdistys järjestää yhteismarkkinointeja ja showcase-tuotantoja sekä toteuttaa verkostoitumis- ja myyntitapahtumia niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Musex tiedottaa myös kansainvälisille ammattilaisille suomalaisten musiikintekijöiden ja yhtiöiden uutisia. Musexin jäseniä ovat alan keskeiset toimijat: ELVIS ry, Gramex ry, IndieCO ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Teosto ry/FIMIC ja ÄKT ry. (Musex 2006.)

Vuonna 2007 Musex jakoi ensimmäistä kertaa opetusministeriön myöntämää julkaisukiertuetukea.

Julkaisukiertuetuki on strateginen työkalu suomalaisen musiikkiviennin kilpailukyvyyn kehittämiseksi ja se tarkoitettu suomalaisille artisteille ja yhtyeille, jotka ovat saaneet kansainvälisen uran kannalta merkittävän kiertuetarjouksen.
Musex 2008

Tukisumman kiertuekohtainen suuruus on vähintään 10 000 euroa ja enintään 20 000 euroa, ja saatu tuki voi olla enintään 50 % kiertueen toteutuneesta budjetista (Musex 2007). Tukea jaettiin vuonna 2007 yhteensä 100 000 euroa, ja sitä haettiin noin 30 merkittävän julkaisukiertuekiinnityksen saaneen yhtyeen kiertueisiin. Tukea saivat Apocalyptica, Bloodpit, Huscy Rescue, Lapko, Lovex, Naildown, Niklas Winter ja The 69 Eyes. Vuonna 2008 tukea jaetaan yhteensä 110 000 euroa. (Musex-tiedote 2007.)

Virossa suomalaisen musiikin viennin edistämiseksi toimivat Suomen Viron-instituutti ja Suomen Tallinnan Suurlähetystö.

Suomen Viron-instituutti

Suomen Viron-instituutti on yksi Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuteista, joita on yhteensä 17 ympäri maailmaa. Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien tavoite on tehdä suomalaista kulttuuri- ja tiedemaailmaa tunnetuksi asemamaassa, rakentaa asiantuntijaverkostoja, luoda kontakteja ja toimia välittäjänä Suomessa ja asemamaissa toimivien henkilöiden, tahojen ja instituutioiden kesken. (Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2008.)

Suomen Viron-instituutin toiminnasta vastaa Suomen Viron-instituutin säätiö, jonka perustajina oli 40 suomalaista korkeakoulua, järjestöä ja yritystä sekä opetusministeriö ja Opetushallitus. Instituutin tehtävänä on edistää Suomen ja Viron välistä yhteistyötä, ja siten instituutin pääpainoalueita ovat Suomen ja Viron pitkien kulttuurisuhteiden esiin tuominen, suomalaisen kulttuurin, erityisesti kuvataiteiden, musiikin ja kirjallisuuden esitleminen Virossa, ja suomenkielen opettajien kouluttaminen. Instituutti herättelee toimintaa myös Latviaan ja Liettuaan. (Suomen Viron-instituutti 2008; Koivunen 2004, 54.)

Instituutin toiminta kattaa järjestettyjä luentoja, kursseja seminaareja, konsertteja, taidenäyttelyitä, eri alojen edustajien tapaamisia, kirjallisia iltoja ja monenlaista muuta suomalaisen kulttuurin esille tuomista. Instituutti on tukenut sekä henkisesti että fyysisesti rockmusiikin tuomista Viroon. Instituutilla on kaksi toimipistettä, Tallinnassa ja Tartossa. (Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2008.)

Suomen Tallinnan suurlähetystö

Suomella on edustustoja 75 eri maassa, joista yksi on Tallinnassa toimiva Suomen suurlähetystö. Suomen edustustoverkolla osana ulkoasiainhallintoa on keskeinen tehtävä turvallisen ja ennustettavan huomisen rakentamisessa kaikille suomalaisille. Suomen edustustot palvelevat laajasti suomalaisia ja suomalaista yhteiskuntaa. Edustustojen tehtäviin kuuluvat ulko- ja turvallisuuspolitiikka, kaupalliset taloudelliset tehtävät, kehitysyhteistyö, lähialueyhteistyö, Suomen tunnetuksi tekeminen ja konsulipalvelut, passi- ja viisumitehtävät. (Ulkoasiainministeriö 2008.)

Suomen Tallinnan suurlähetystössä on oma lehdistö- ja kulttuuriyksikkö, jossa toimii lehdistö- ja kulttuurineuvos sekä hänen avustajansa. Suurlähetystö listaa yksikön tehtäviä seuraavasti:

Lehdistö- ja kulttuuriyksikön ensisijaisena tehtävänä on suurlähetystön tavoitteiden toteuttaminen julkisuusdiplomatian keinoin paikalliset olosuhteet huomioiden, Suomen tunnettuuden ja kulttuuriviennin edistäminen sekä suomalais-virolaisten kulttuurisuhteiden kehittäminen. Lisäksi myös suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin opetuksen tukeminen, mediaseuranta ja -raportointi, vastuu verkkopalveluista, julkaisutoiminta (omat esitteet, tapahtumien markkinointi) ja vierailuohjelmien järjestäminen.

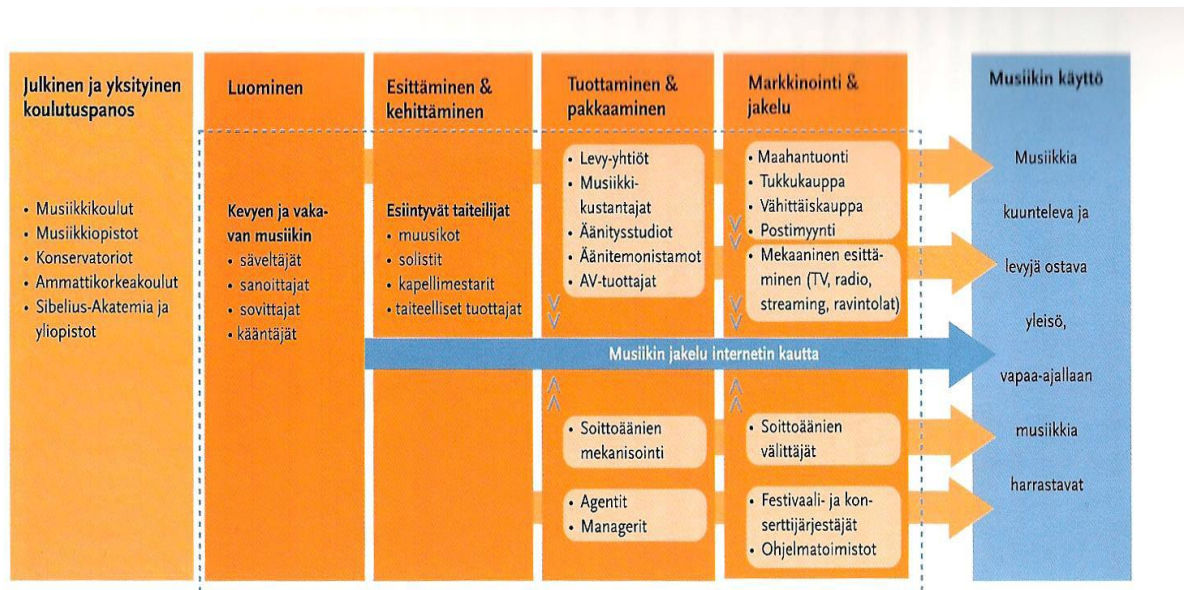
(Korhonen 2008.)

Suomen suurlähetystön lehdistö- ja kulttuurineuvoksen Arja Korhosen mukaan kulttuuri- ja lehdistöneuvos muun muassa ideoi ja järjestee tapahtumia, luo yhteyksiä ja kontakteja virolaisten ja suomalaisten välille, kehittää kulttuurisuhteita, tekee mediaseurantaa ja -raportointia ja pitää yhteyttä virolaisiin ja suomalaisiin toimittajiin. Neuvoksella on myös pääsuunnitteluvastuu lähetystön internetsivuista ja verkkopalveluiden ja tiedotuksen kehittämisestä. Lähetystö haluaa nostaa uusia suomalaisen kulttuurin alueita virolaisten tietoisuuteen. (Korhonen 2008.)

2.3 Liverockvienti käsitteenä

Liverockvienti-käsitettä käytän työssäni kuvaamaan syvemmin sitä, mitä pääasiassa tutkin eli suomalaisen rockmusiikin viemistä Viroon esiintymisten muodossa, eikä suinkaan levyllä tai muussa tallennetussa formaatissa. Live sana viittaa musiikin esittämiseen julkisesti esimerkiksi konserteissa. Rock-sanalla määrittelen musiikkityylin, jonka tutkimiseen työssäni keskityn. Vienti-käsite sisältää toimenpiteet vientituotteen luomisesta ja kehittämisestä aina tuotteen varsinaiseen kohteeseen viemiseen ja siellä markkinoimiseen.

Musiikkitoimialan arvoketjua tarkastellessa tutkimukseni painottuu sen loppuosaan. Pönni jakaa arvoketjun neljään osaan (ks. kuvio 3), joita ovat luominen, esittäminen ja kehittäminen, tuottaminen ja pakkaaminen sekä markkinointi ja jakelu.

Kuvio 3. Musiikkitoimialan arvoketju (Pönni & Tuomola 2003).

Siinä vaiheessa kun yhtyettä lähdetään viemään ulkomaille, on tapahtunut jo paljon asioita. Voidaan ajatella, että artisti on jo luonut ja kehittänyt musiikkiaan pitkälle, ja sitä on myös tallennettu ja julkaistu. Silloin vienti sijoittuu musiikin markkinointi- ja jakeluvaiheeseen, ja sen tarkoituksena on artistin tunnettuuden lisääminen.

Pönnin mukaan neljännessä vaiheessa äänitettä markkinoidaan yleisölle ja medialle. Äänitekaupan lisäksi musiikkia levitetään kuluttajille elävien ja mekaanisten esitysten kautta. Esiintymisestä kertyy artistille myös merkittävä osa tuloista, joko palkkiona tai tekijänoikeuskorvauksena. Esiintymisestä kasvavan tunnettuuden toivotaan heijastuvan artistin levymyyntiin, mikä lisää artistin kohdalla myynnistä saatavien rojaltien määrää. (Pönni 2003, 24–25.) Tämän perusteella voitaisiin ajatella, että suomalaisen rockmusiikin liveviennillä pyritään nostamaan artistin tunnettuutta kohdemaassa ja lisäämään levymyyntiä.

Oman tietopohjani perusteella näen, että pienempien yhtyeiden kohdalla vienti ei välttämättä perustu yllä olevaan esimerkkiin. Yhtye saattaa lähteä tilaisuuden tullen promoamaan itseään ulkomaille, esimerkiksi levytyssopimuksen toivossa. Tällöin ollaan arvoketjussa vasta sen toisessa kohdassa, esittämisen ja kehittämisen vaiheessa. Yhtye on siis luonut kappaleensa ja harjoitellut niitä esityksiä varten, muttei välttämättä vielä tallentanut niitä. Tällöin yhtye vasta hakee yhteistyökumppaneita ympärilleen, jotta pääsisi seuraaviin, tuottamisen ja pakkaamisen sekä markkinoinnin ja jakelun vaiheisiin.

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUSTAVAT

3.1 Opinnäytetyön ongelmat

Selvitän työssäni, millaiset puitteet Viro tarjoaa suomalaisen rockmusiikin esittämiselle.

Työni pääongelmat voi jakaa seuraaviin kysymyksiin:

- Millaiset lähtökohdat Viro antaa rockmusiikin esittämiselle?
- Miten viennin käytännön järjestelyt toimivat Virossa?
- Ketkä toimivat Virossa suomalaisen rockmusiikin esitystoiminnan parissa?
- Millaisia esitystiloja Virossa on?

Viro kehittyä maana tehokasta vauhtia, ja myös käytännön toimintatavat muuttuvat sen mukana nopeasti. Tämän opinnäytetyön tulokset on kerätty syyskuun 2007 ja huhtikuun 2008 välisenä aikana, ja siten tieto perustuu sinä aikana nähtyihin tilanteisiin ja faktoihin.

Opinnäytetyöni keskittyy kohdemaassa eli Virossa tapahtuvaan viennin osaan. En siis selvitä Suomessa tapahtuvia ennakkojärjestelyjä, vaan sitä mitä tapahtuu kun yhtye pääsee Viroon, ja toisaalta myös sitä, miten Virossa työskentelevä osapuoli toimii. Toimijoiden työnsarkaa on esitelty aina alkujärjestelyistä markkinointiin ja lopputuloksiin. Markkinoinnin ja tiedotuksen kohdalla vedän rajan siihen, miten tapahtumajärjestäjä tiedottaa tapahtumasta, enkä käsittele esimerkiksi sitä, kenet markkinointi tavoittaa tai miten se vaikuttaa yleisöön. Työni tulokset on kerätty Tallinnassa työskentelevältä toimijakunnalta, joten tieto painottuu Tallinnan seudulla tapahtuvaan esitystoimintaan.

Työni keskittyy rockmusiikin vientiin, mihin sisällytän rockin musiikkityylit ja sen alalajit, kuten popin, metallimusiikin ja progressiivisen rockmusiikin. Työn ulkopuolelle rajautuvat hengellinen rockmusiikki ja joskus rockiksikin kutsuttu iskelmämusiikki sekä DJ-kulttuuri.

Työssä luetellut esiintymispaikat ovat merkittävimpiä virolaisia klubeja ja festivaaleja, jotka ovat esitelleet aktiivisesti suomalaisia rockbändejä.

Kirjoitettua informaatiota aihealueesta ei liioin löytynyt, joten materiaali koostuu pääasiassa asiantuntijahaastatteluista, virolaisista tiedotuskanavista kerätyistä aineistoista sekä omista havainnoistani.

3.2 Laadullisella tutkimuksella tuloksiin

Työni perustuu kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen, mihin sisältyy ajatus siitä, että todellisuus on moninainen. Tällaisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2002, 154.) Laadullisen tutkimuksen avulla pystyin tutkimaan aihealuetani kokonaisuutena ja etsimään siitä uutta tietoa ilman taustaoletuksia. Kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimyksenä pidetäänkin tosiasioiden löytämistä ja paljastamista jo olemassa olevien väittämien todentamisen sijaan (Hirsjärvi ym. 2002, 152).

Keräsin materiaalini valikoiduilta aihealueen asiantuntijoilta teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto, jossa tutkittavien näkökulmat ja "ääni" pääsevät esille. Sille on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten järjestys ja tarkka muoto puuttuvat. (Hirsjärvi 2002, 195.) Haastattelukysymykseni koskivat Viron rockkulttuuria, esiintymispaikkoja ja tapahtumia sekä suomalaisen rockmusiikin vientiä ja näkyvyyttä (ks. liitteet 1 ja 2).

Haastattelumenetelmän käyttö toi vastauksia syvällisesti opinnäytetyöni pääongelmiin, mutta antoi myös tilaa lisäkeskustelulle ja uusille näkökulmille. Sain suuntaa-antavan haastattelurungon avulla asiantuntijoilta monenlaisia näkökulmia, riippuen haastateltavan asiantuntijuuden painotuksesta. Haastatteluiden perustana toimivat työni päätutkimuskysymykset eli se millaiset puitteet Viro tarjoaa suomalaisen rockmusiikin esittämiselle. Analysoin ja koostin työni tekstiä äänittämistäni ja litteroimistani haastattelumateriaaleista. Haastattelut tein Tallinnassa helmikuussa 2008.

Haastateltavat:

Jaana Vasama

Suomen Viron-instituutin johtaja vuodesta 2005 lähtien. Tekee työtä suomalaisen rockin näkyville saamiseksi Virossa. Järjestänyt instituutin kautta esiintymismahdollisuuksia suomalaisille artisteille Virossa.

Raivo Rätte

Yksi Rabarock-festivaalin pääjärjestäjistä, Woodstock-baarin ohjelmavastaava ja manageri sekä ohjelmamyyjä omassa Soovi Konsert -ohjelmatoimistossaan, joka myy mm. Metsätölliä maailmalle. Asunut Suomessa 17 vuotta ja tuntee hyvin niin Suomen kuin Vironkin rockkulttuuria. Suomi-Viro-yhteistyöstä mainittakoon Naapurivisa, yksittäisten suomalaisten yhtyeiden keikkojen järjestäminen Virossa ja Rabarock.

Arja Korhonen

Suomen Tallinnan Suurlähetystön lehdistö- ja kulttuurineuvos. Toiminut Virossa vuodesta 1999 lähtien suurlähetystön assistenttina, vuodesta 2006 lehdistö- ja kulttuurineuvoksena. Toiminut suurlähetystön kautta suomalaisen rockmusiikin näkyvyyden parantamiseksi Virossa.

Keräsin materiaalia opinnäytetyöhöni myös Musiikki & Media -tapahtuman kautta. 20.10.2007 Tampereen Hotelli Ilveksessä järjestetty tapahtuma sisälsi virolaisten musiikkibisneksen ammattilaisten paneelikeskustelun otsikolla "Spotlight on Estonia". Paneeli sisälsi avointa keskustelua ja yleisön kysymyksiä ammattilaisilta liittyen virolaiseen rockkulttuuriin. Asiantuntijat puhuivat mm. Viron levy- ja livekulttuureista ja rockmusiikin tilasta. Panelisteina toimivat Helen Sildna, Paul Pihlak ja Renee Meriste.

Sildnan edustama Baltic Development Group on yksi Baltian johtavista konserttijärjestäjistä ja tunnettu niin suurien stadiontapahtumien kuin pienempien klubikonserttienkin järjestäjänä. Elwood Music on Paul Pihlakin oma levy-yhtiö, joka edustaa esimerkiksi Tanel Padar & The Sunia. Yhtiö on ollut mukana järjestämässä myös tapahtumia, kuten Maailma Küla -festivaalia. Renee Meriste toimii Estonian Artist Agencyssä, joka edustaa noin viittäkymmentä virolaista artistia. Tein

muistiinpanoja panelistien keskustelusta ja käytin niitä hyödykseni myöhemmin työssäni.

Virossa esiintyneiden yhtyeiden kokemuksia kartoitin avoimella kvantitatiiviseen tutkimukseen perustuvalla sähköpostikyselyllä (ks. liite 3). Kyselyn teemana olivat artistien kokemukset ja intressit Viroon suuntautuneilta esiintymismatkoilta, esimerkiksi se miten artisti päätyi Viroon esiintymään, millä motiivilla, kenen kautta ja miten keikka oli käytännössä järjestetty ja organisoitu. Lähetin kyselyn viidelletoista suomalaiselle muusikolle ja muusikon edustajalle, mutta sain lopulta vastauksia kovin vähän, vain pari kappaletta. Siten tämän osa-alueen merkitys työssäni jäi pieneksi.

Osa työni tuloksista perustuu omiin havaintoihini, joita olen tehnyt oleillessani Virossa, työskennellessäni virolaisten muusikoiden ja toimijoiden kanssa ja tutkiessani Viron rockkulttuuria. Toimiessani syksyllä 2006 Viron Suomen-instituutissa työharjoittelijana tutustuin laajasti virolaiseen kulttuuriin ja suomalaisen kulttuurin Viroon vientiin. Instituutti teki yhteistyötä erilaisten virolaisten toimijoiden kanssa ja järjesti tapahtumia, joissa oli mukana sekä suomalaisia että virolaisia toimijoita.

Virolaisten toimijoiden ja muusikoiden kanssa olen toiminut esimerkiksi hankkiessani virolaisen pääesiintyjän Kelorock-tapahtumaan. Ennen Aides-rockyhtyeen löytämistä kartoitin mahdollisia esiintyjä käymällä virolaisten yhtyeiden keikoilla ja kuuntelemalla niitä internetistä. Aides-yhtyeen Suomeen tuonnin puitteissa olin yhteydessä yhtyeen jäseniin ja manageriin sekä tuonnin rahoittajaan Viron Suomen-instituuttiin.

3.3 Haastatteluiden luotettavuus ja tutkijan näkökanta

Olen analysoinut keräämiäni materiaaleja informanttien taustojen ja taustatietojeni valossa, kuitenkin pitäen pääpainon juuri haastateltavien tämän hetkisissä näkemyksissä. Objektiivisuuden saavuttaminen laadullisella tutkimuksella ei ole täysin mahdollista, koska tutkija ja tiedossa oleva tieto kietoutuvat saumattomasti yhteen. Tutkija ei voi irtisanoutua arvolähtökohdista, koska arvot muokkaavat sitä, mitä ja miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Siten tulokseksi voidaan saada vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. (Hirsjärvi ym. 2002, 152.)

Haastattelun teko vaatii aikaa vievää huolellista suunnittelua ja kouluttautumista haastattelijan rooliin ja tehtäviin. Haastattelumateriaalien luotettavuuteen vaikuttavat niin haastateltava ja haastattelija kuin tilanne kokonaisuutenakin. Sitä voi heikentää esimerkiksi haastateltavan taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2002, 194.) Pyrin olemaan haastattelutilanteessa mahdollisimman objektiivinen ja pysymään kysyjän ja kuuntelijan roolissa. Joissain haastattelutilanteissa oma tietämykseni ja oletukseni aihealueesta tulivat esille myönnyttelynä tai yrityksenä saada haastateltavalta vastaus toiseen näkökulmaan.

Tutkija on laadullisessa tutkimuksessa keskeinen tutkimusväline, ja siten pääasiallinen luotettavuuden kriteeri. Tutkija analysoi koostamaansa aineistoa ja joutuu sen kautta tekemään valintoja ja perustelemaan niitä. Valintojen tulee olla perusteltuja, jotta lukija pystyy seuraamaan tekstin kulkua ja tutkimus on uskottava. (Eskola & Suoranta 1998, 210.)

Opinnäytetyön tekijänä oma kokemukseni aihealueesta heijastuu työhön. Olen tutustunut virolaiseen rockkulttuuriin asuessani kolme kuukautta Tallinnassa. Siten minulla oli myös näkemys siitä, millaisia vastauksia saattaisin haastateltavilta saada. Ennen haastatteluja pyrin nollaamaan tilanteen siinä mielessä, että saisin haastateltavilta vastaukset asioihin perusteellisesti, ja niin että aihealueesta tietämätönkin ne ymmärtäisi.

Tuntui, että virolaiset ammattilaiset puhuvan asioista välillä hyvinkin skeptisesti, ja vähätellen. Esimerkiksi rockkulttuurin asemasta puhuttaessa näkemys saattoi olla, että maa on totaalisen alussa sen kehittämisessä, ihmiset eivät ymmärrä sitä ja mikään ei vielä toimi. Luulen, että haastateltavia turhautti se, että he itse tietävät ja tuntevat, millainen taso musiikkibisneksellä on monessa muussa maassa, ja näkevät kuinka paljon heillä kehittämisen pioneereina on vielä töitä edessä. Opinnäytetyön tuloksia purkaessani huomasin toisinaan, että teksti on suhteellisen negatiivissävytteistä ja ehkä vähättelevääkin. Miettiessäni miten neutralisoida sitä, en päässyt tuloksiin, koska kaikki asiat olivat ”totuuksia” haastateltujen suusta. Tätä taustaa vasten lukija voi kuitenkin tehdä omat päätelmänsä asioiden oikeasta laidasta. Kokonaisvaikutelma musiikkibisneksestä on, että sitä ollaan kovaa vauhtia ammattimaistamassa ammattitoimijoiden aloitteesta.

Koen haastatteluiden onnistuneen melko hyvin. Pystyin omaksumaan haastattelijan roolin pääasiassa hyvin, ja siten toimimaan kysyjänä ja kuuntelijana tuomatta omia mielipiteitäni esille. Pohjatietämykseni asiasta auttoi sijoittamaan haastateltavien vastaukset oikeaan ympäristöön ja myös antoi minulle mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä. Toisinaan olin sortua keskustelemaan aihealueesta omin mielipiteineni. Teemahaastattelu osoittautui hyväksi tutkimusmenetelmäksi, koska se toi uusia näkökulmia ja vastauksia haastateltavilta myös sellaisiin asioihin, joita en olisi muuten osannut kysyä. Pysin suhtautumaan haastattelutilanteissa saamaani tietoon avoimesti niin, etteivät ennakkokäsitykseni vääristäisi sen laatua.

4 VIROLAINEN ROCKKULTTUURI

4.1 Viro Suomen naapurina

Viron tasavalta eli Eesti Vabariik sijaitsee Suomen eteläpuolella, itänaapurinaan Venäjä ja etelänaapurinaan Latvia. Helsingistä Tallinnaan mitattuna merimatkaksi maiden välille kertyy 85 km. Viro on pinta-alaltaan hieman suurempi kuin Etelä-Suomen lääni, 45 227 km². (Suomen Tallinnan suurlähetystö 2008.)

Vuonna 2002 tehdyn mittauksen mukaan asukkaita Virossa on 1 361 242, joista 400 000 asuu pääkaupungissa Tallinnassa. Virolaisten osuus väestöstä on laskenut maastamuuton, pakkosiirtojen ja venäläistämispoliittikan seurauksena Neuvostoliiton aikana, ja on tällä hetkellä 68 %. Venäjänkielisten osuus väestöstä on 26 %, ja se on keskittynyt Koillis-Viron teollisuusalueille, Tallinnaan ja muihin suurempiin kaupunkeihin. (Suomen Tallinnan suurlähetystö 2008.)

Viro julistautui itsenäiseksi ensimmäisen maailmansodan lopulla 24.2.1918, mutta pian saksalaiset ja sittemmin venäläiset valtasivat maan. Helmikuussa 1920 Neuvosto-Venäjä tunnusti Viron tasavallan Tarton rauhansopimuksessa. Elokuussa 1939 Viro päätyi taas Neuvostoliiton valtapiiriin Molotov-Ribbentrop-sopimuksen johdosta. Neuvostojoukot valtasivat Viron 17.6.1940 ja pitivät vallassaan vuosikymmeniä, kunnes edellytykset itsenäisyyden palauttamiselle syntyivät. Näin tapahtui Gorbatshevinkin uudistuslinjan salliman kansanliikkeen, ”Laulavan Vallankumouksen” innoittamana ja lopulta Neuvostoliiton vallankaappausyrityksen yhteydessä, jolloin maan itsenäisyys julistettiin

palautetuksi Viron korkeimman neuvoston toimesta, 20.8.1991. (Suomen Tallinnan suurlähetystö 2008.)

Suomalaisella kulttuurilla on Virossa vankka asema. Suomea ja suomalaisuutta edustavia järjestöjä ja yhteisöjä on Virossa liuta, ja siten suomalaiseen kulttuuriin liittyviä tapahtumia, kuten konsertteja ja näyttelyitä on eri puolilla maata viikottain. Virossa asuu noin 2000 Suomen kansalaista, joista suurin osa pääkaupunkiseudulla. Monet toimivat lähetettyinä työntekijöinä tai omistavat oman yrityksen Virossa. Myös suomalaisten lomailu varsinkin Viron länsirannikolla ja Saarenmaalla on suosiossa. Suomalaisia opiskelijoita on eniten Tarton yliopistossa, jossa heitä opiskelee lähes 300 vuosittain, ja toiseksi eniten Tallinnassa, noin 100 vuosittain.

Virolaisten kiinnostus Suomea kohtaan näkyy muun muassa suomen kielen osaamisessa ja opiskelussa. Noin 4500 nuorta opiskelee suomea osana opintojaan perus- ja ammattikouluissa. (Suomen Tallinnan suurlähetystö 2008.) Suomen merkitys virolaisille varsinkin Neuvosto-Viron aikana on ollut suuri, kun virolaiset ovat pitäneet Suomea lähimpänä läntisen ajattelun maana. Suomen televisio on näkynyt Virossa vuosia ja siten tuonut virolaisille henkäyksiä Neuvostoliiton ulkopuolelta. (Rinne 2007, 13.)

Suomen ja Viron maantieteelliset sijainnit naapurimaina ja yhteinen historia ovat vaikuttaneet siihen, että kansat ovat olleet paljon yhteyksissä vuosisatojen ajan. Virolaiset kuuluvat suomalais-ugrilaisiin kansoihin, ja näin ollen ovat suomalaisten lähimpiä kielisukulaisia. Suomen ja Viron suhdetta toisiinsa on kuvattukin usein erityissuhteeksi. Naapuruus ja kielisukulaisuus antavat osaltaan puitteet Itämeren ylittävälle yhteistyölle kaikilla yhteiskunnan saroilla. Nykyisen vankan perustan suhteille antavat vilkas ihmisten välinen kanssakäyminen ja mittava taloudellinen yhteistyö. (Suomen Tallinnan suurlähetystö 2008.)

Suomen ja Viron välille solmittiin kulttuurisopimus joulukuussa 1937, ja se on edelleenkin Suomen ja Viron virallisen kulttuurivaihdon pohjana. Viron viranomaiset vahvistivat sopimuksen voimassaolon ja jatkuvan soveltamisen Suomen opetusministeriön esityksen pohjalta tammikuussa 1992. Suomen Viron-instituutti aloitti virallisesti toimintansa maaliskuussa 1994 ja Viron Suomen-instituutti Helsingissä syyskuussa 1995. (Suomen Tallinnan suurlähetystö 2008.)

Suurin osa maiden välisestä kulttuurivaihdosta tapahtuu järjestöjen, kuntien ja kaupunkien ja suoraan taidelaitosten kesken, ja niin ollen siitä on verrattain vähäinen osa valtion suoraa toimintaa. Yhteinen kulttuuritoiminta on laajaa, ja suomalaisen kulttuurin asema Virossa näkyikin jo pelkästään arkkitehtuurissa, monet virolaiset tunnetut rakennukset ovat suomalaisten suunnittelemia. (Jänes 2007.)

Me virolaiset olemme siksi onnellisia, että meillä on lähellämme sellainen veljeskansa, jonka kieli on läheinen, kulttuuri on samankaltainen ja jonka kanssa on yhteistä historiaa – että meillä on ystävä lähellä.

(Jänes 2007.)

4.2 Neuvostotasavallalla suuri vaikutus Viron rockmusiikin rakentumiseen

Viron kevyen musiikin rakentumiseen on vaikuttanut suuresti sosialistinen neuvostotasavalta, jonka alaiseksi Viro vuonna 1939 joutui ja josta se vasta vuonna 1990 pääsi vapaaksi Neuvostoliiton hajotessa. Sinä aikana kaikki itsenäiseen Viroon liittyvä oli kiellettyä, ja siitä myös rangaistiin. Käytännössä myös kansa oli vahvan tarkkailun kohteena, välillä enemmän, välillä vähemmän. (Rinne 2007, 12–13.)

Neuvostoliiton loppuaikoina Viron polku kohti itsenäistymistä kulki käsikädessä laulun kanssa, ja siksi sitä aikaa kutsutaankin Laulavaksi Vallankumoukseksi. Aiemmin kaikki laulut, jotka edes kuvainnollisesti saattoivat viitata itsenäisyyden kannattamiseen tai neuvostotasavallan arvosteluun, olivat kiellettyjä. 1980-luvun lopulla alkoivat ohjaket höltyä poliittisella tasolla, ja kansa uskalsi koetella jäätä. Niin ollen esimerkiksi Tarton musiikkipäivillä vuonna 1988 kuultiin säveltäjä-sanoittajapari Mattiisenin-Leesmentin viisi isänmaallista laulua. Samana kesänä järjestettiin spontaanisti myös Laulukentällä ensimmäiset Yölaulujuhlat, joita pidetään Laulavan Vallankumouksen alun suurena ilmentymänä: Tuhannet ihmiset kerääntyivät yhteen laulamaan uusia ja vanhoja isänmaallisia lauluja. Muutama päivä yölaulujuhlien jälkeen järjestettiin samassa paikassa Kansanrintaman juhlat, jonne sanotaan kokoontuneen 150 000 ihmistä. (Rinne 2007, 14–15.)

Vallankumouksen soittajat ja laulajat olivat pääosin rocksukupolvea. Estraditähtiä ei siellä nähty, vaikka heidän yleisönsä kyllä oli mukana tapahtumissa. Rinne epäilee syyn näiden muusikoiden puutteeseen löytyvät heidän omista huonoista

kokemuksistaan. Toisaalta rocksukupolvi oli myös niin nuorta, ettei se osannut pelätä, vaikkei esimerkiksi Laulukentälle kokoontuminen ollut vaaratonta. (Rinne 2007, 19.)

Rockmusiikki alkoi vähitellen vapautua näkymättömistä kahleistaan, ja voidaan puhua alkaneen rockin kukoistusaika. Virolaisen J.M.K.E-yhtyeen laulaja Vilu Tammen mukaan vuonna 1987 oli Virossa jo joitain festivaaleja, ja vuonna 1988 paljon enemmän. Ihmiset lähtivät liikkeelle aina kun kuulivat jossain tapahtuvan jotain. (Rinne 2007, 260.) Vuonna 1988 järjestettiin Laululavalla ensimmäinen Rock Summer -festivaali, jonka tekemisessä oli mukana myös suomalaisia keikkajärjestäjiä ja Suomen televisio, sekä esiintymässä muun muassa Leningrad Cowboys (Rinne 2007, 289–292).

Neuvosto-Viron musiikintekijöillä oli aivan omanlaisensa säännöt. Esiintyäkseen artistilla piti olla esiintymislupa. Ammattilaiselle luvan antoi kulttuuriministeriö tai sen alainen Viron valtion filharmonia. Harrastelijoiden kohdalla lupa piti hakea paikalliselta viranomaiselta eli silloiselta Työkansan edustajien neuvoston toimeenpanevan komitean kulttuuriosastolta. Tallinnassa toimi erikseen kulttuurihallitus, jonka virkailija myönsi esiintymislupia. (Rinne 2007, 86.)

Esiintymisluvan saadakseen yhtyeen piti olla tariffioitu. Tariffiointikatselmuksia järjestettiin vuosittain, ja niissä yhtye soitti raadille, joka luokitteli yhtyeen johonkin kolmesta kategoriasta. Kategorian mukaan määräytyi se, paljonko esiintymisistä voi pyytää rahaa, ja myös se missä yhtye sai esiintyä. Alimman kategorian yhtyeet oli virallisesti julistettu epäammattimaisiksi, ja ne saivat esiintyä vain omalla kulttuuritalollaan, A-kategorian ammattimuusikot taas saivat esiintyä koko Neuvostoliiton alueella. Luvan myöntänyt taho oli vastuussa yhtyeiden aatteellisesta tasosta, ja siten seurasi tiiviisti näiden toimintaa, toisinaan antaen varoituksia tai esiintymiskieltojakin. (Rinne 2007, 87.) Myös kaikkien esitettävien kappaleiden tuli olla Säveltäjien liitossa hyväksytyjä (Rinne 2007, 94).

Valtiovalta kielsi monia asioita sosialismin nimissä, ja piti myös tiukkaa kuria sen säilymiseksi. Esimerkiksi jazzmusiikki yritettiin kieltää sen länsimaisuuden takia aina siihen pisteeseen saakka, että saksofonista tuli kielletty soitin (Rinne 2007, 29). Tammen mukaan 1980-luvulla yritettiin poistaa punkkarit katukuvasta, kun KGB halusi lopettaa Tallinnan punkliikkeen. Keinoina käytettiin uhkailuja, sakkoja ja talteenottoa. (Rinne 2007, 71.) Kaikkea yritettiin ohjata korkeammalta taholta, ja siten monet artistit

myös oppivat toimimaan sääntöjen nojalla tai niitä sivuten niin, että pystyivät tekemään haluamaansa musiikkia joutumatta vaikeuksiin.

Länsimaisen ajattelun kannattaminen oli pannassa, joten esimerkiksi ulkomaisia levyjä tai soittimia oli vaikea saada käsiinsä. Monet saivat hankittua soittimia tuttavien tai muiden suhteiden kautta ulkomailta, esimerkiksi Suomesta. Kouluihin ja kulttuuritaloihin hankittiin soittimia, yleensä Neuvostoliitossa, Itä-Saksassa tai Tshekkoslovakiassa valmistettuja. Soittimia opittiin myös tekemään itse, kitaroita ja vahvistimia rakenneltiin omin voimin. (Rinne 2007, 101, 103.) Musiikkia nauhoitettiin merirosvoradiosta ja levyjä vaihdeltiin tuttavien kesken, myöhemmin musiikkia kuuli ja näki myös Suomen television kautta (Rinne 2007, 24).

Koska asioita ei saanut sanoa suoraan, virolaiset muusikot kehittivät oman rivien välistä kertomisen taidon. Se on yksi virolaisen rockin ominaispiirteistä, ja näkyy tämänkin päivän musiikissa. Asioissa kiertely vaikutti myös artistien luomistyöhön yleisesti. (Rinne 2007, 80, 115-116.) Tietynlaisen sanavapauden puuttuminen voidaan nähdä lähes taiteen tukahduttamisena, koska artistin viitatessa teksteissään vääriin asioihin, hän saattoi joutua vaikeuksiin tai saada esiintymiskiellon. Esiintymiskieltoja saatettiin antaa myös, jos konserteissa oli tapahtunut rähinöintiä tai yleisö oli innostunut liikaa (Rinne 2007, 38). Toinen tärkeä virolaisen rockin ominaispiirteisiin vaikuttanut tekijä on Neuvostoliiton aikainen niin sanottu hyväksytty musiikki. Sen kansanmusiikinomaiset piirteet tarttuivat helposti rockmusiikkiin, kun länsimaista rockmusiikkia ei ollut merkittävästi saatavilla.

4.3 Rockmusiikin tila vuonna 2008

Paljon on edetty 1980-luvun tilanteesta. Viron itsenäistyttyä vuonna 1991 rockkulttuuri, kuten moni muukin asia, on kehittynyt Virossa selkeästi. Virolaisen rockkentän monitoimija Raivo Rätte (haastattelu 6.2.2008) vertaa Viroa murrosikäiseen nuoreen, itsenäistymisestä kun on nyt 17 vuotta. Hänen mukaansa rockkulttuurin identiteetti on vielä hukassa, ja kehitys on vasta puolimatassa.

Systemaattista elävän musiikin kulttuuria kuten Suomessa, ei Virolla vielä ole ja se mitä rockin puitteissa mainostetaan radioissa, televisiossa ja lehdistössä, on pääasiassa

populaarista. Rätten (haastattelu 6.2.2008) mukaan alternatiivikulttuuri on vielä maan alla, ja vaikka hyviä indieyhtyeitä maasta löytyykin, niiden esillepääsy on vaikeaa. (Rätte 2008.) Toisaalta systemaattisen musiikkikulttuurin puuttuessa bändi voi aktiivisella promoamisella päästä nopeastikin esille. Aidesin Kelorock-esiintymisen varmistuttua Viron MTV teki Aidesista haastattelun teemalla ”Aides läheb Soome”. Bändi on vielä suhteellisen uusi tulokas musiikkikentällä, joten uutiskynnyksen voisi nähdä olevan melko pieni. Myös keltainen lehdistö ottaa nopeasti huomaansa uusia ”nousevia rocktähtiä”.

Musiikki & Media -tapahtuman panelisti ja virolaisen artistiagentuuritoimiston edustaja Renee Meriste kertoi lokakuussa 2007 undergroundin olevan nyt muotia Viron lehdistössä:

Mainstream is underground and underground is mainstream. Lehdet tykkävät kirjoittaa cooleista jutuista ja erikoisista undergroundilmiöistä ennemmin kuin valtavirran artisteista.

(Meriste 2007.)

Suomen Viron-instituutin johtajan Jaana Vasaman (haastattelu 20.2.2008) mukaan rockmusiikin asema Virossa on nousemassa. Vasaman tullessa Viroon vuonna 2005 hän huomioi, ettei rockmusiikista kirjoiteta, sitä ei arvosteta, eikä sitä pidetä edes kulttuurina. Nyt 3 vuotta myöhemmin siitä jo kirjoitetaan enemmän, ja on muutamia toimittajia, jotka tuntevat sitä tarpeeksi kirjoittaakseen siitä ammattimaisesti. Tärkeää on se, että media on huomannut rockin olemassaolon ja ihmiset puhuvat siitä. Myös uusilla tapahtumilla, kuten Rabarockilla, on merkitystä aseman nousemiseen ja rockin esillepääsyyn.

Viron johtavasta musiikkityylistä kysyttäessä Rättellä oli hyvin vannoutunut mielipide:

Täällä on sellainen saksalainen pellehumppa johtavana tyylinä. Mitä enemmän viljellään naivistista huumoria ja tehdään pohjia huonolla soundilla sitä parempi. Tai eurohumppa ja disco. Tai sitten sellaista virolaiseen makuun mukautettua MTV-musiikkia. Siinähan on sellainen yleinen musiikkimaku. Eli kaikki mikä sitä menee sivuun on jo alternatiivista.

Rätte kuitenkin uskoo, että mitä enemmän maahan saadaan tuotua vaihtoehtomusiikkia, sitä suuremmalla todennäköisyydellä saadaan vähennettyä nykyistä valtavirran ”laadutonta musiikkimakua”. Vaihtoehtomusiikin tuonnin taustalla pitää olla Rätten mukaan kokonainen ideologinen pohja, ja sitä pitää myös hoitaa ympäri vuoden tarjoamalla nuorille hyvää musiikkia aktiivisesti. Rätte uskoo vakaasti, että tämän hetken nuoriso on hyvin tietoinen, ja sen kautta musiikin laatuakin saadaan nostettua.

Meillä oli yksi menetetty sukupolvi tässä 90-luvulla, johtuen myös sellaisesta yleisestä mediailmapiiristä, et ihminenhän muotoutuu sen mukaan mitä sille työnnetään esille. On tarjottu tässä 90-luvulla aikaisemmin olematonta laatua, että ihmiset on tottunut siihen kun ne menee keikalle niin siellä on taustanauhalla tanssivat vähäpukeiset naiset ja sit ne ei osaa laulaa, et sekin tulee taustanauhalta.

(Rätte 2008.)

Musiikin huonoon laatuun vaikutti selvästi Viron itsenäistymisen jälkeinen markkinoiden kyllästyminen. Levyjä ja tuotantoa tehtiin halvalla ja julkaistiin tiuhaan. (Rinne 2007, 274-275.) Tämän merkitys maassa näkyikin edelleen. Asuessani Virossa koin yleisen musiikkimaun jääneen 1990-luvulle, koska valtavirta kuunteli samankaltaista euroteknologiaa, mitä Suomessakin 10–15 vuotta sitten soitettiin.

Virolaiset kuuntelevat paljon kotimaista musiikkia, ja varsinkin vironkielinen musiikki menestyy hyvin kotimaassaan. Virolaiset suosivat mielellään omia bändejään ja ovat niistä innostuneita. Rätte näkee kielellisen puolen tulleen tärkeäksi:

Se kielikin on joten kuten vielä semmosen kuuntelemisen arvoinen. Jotain syvyyttä ja sisältöä. Kyllä se on plussaa.

Itse huomasin tämän pirteen selkeästi oleillessani Virossa. Uskaltaisinkin väittää, että Virossa tehdään enemmän rockmusiikkia omalla äidinkielellä kuin Suomessa. Suuri osa kansan suosikkibändeistä laulaa viroksi, englannin asema laulukielenä on kasvanut ehkä vasta viime vuosina.

Virossa ei ole samanlaista rockkulttuuriin liittyvää vapaaehtoishenkeä kuin meillä Suomessa. Virossa on yhdistystoimintaa, mutta se on käytännössä vähän eri pohjalla kuin Suomessa, ja se on Rätten mukaan sekavaa. Ymmärrettävästi ihmisillä ei myöskään ole aikaa vapaaehtoistyön harrastamiseen, koska taloudellinen rasite on suurempi, ja elämä sitä kautta kiireisempää yleisesti kuin Suomessa. (Rätte 2008.) Virossa yhdistyksen tunnus on Mtü.

Uutena harppauksena perustettiin vuosi sitten (2007) Viron ensimmäinen elävän musiikin yhdistys Rabarockin yhteyteen Suomen vastaavien mallien mukaisesti. Toistaiseksi yhdistys on lähinnä laillinen organisaatio, mutta pitkällä tähtäimellä toimijoilla on tavoitteena saada kehitettyä sen toimintaa vaikuttamaan laajemmin kulttuuriin ja vapaaehtoistekemiseen, joissa Rätten mukaan olisi parannettavaa;

Ne osapuolet ei yhdy kenellä olisi aktiviteettia ja ne osapuolet kellä olisi materiaalista mahdollisuutta, ne jotenkin ei kohtaa toisiaan. Täällä on sellainen

raju kapitalistinen meininki edelleen menossa eli kiinteistöjä jaetaan jossain muualla, jakavat ne kenellä on tuttavuuksia ja kenellä on poliittisia yhteyksiä. Et sellaista pelkästään kulttuuripohjaista jakamisperiaatteita ei vielä mun tietääkseni ole, vaikka voi olla et mä oon liian skeptinen asian suhteen. Mahdollisesti, jos kaikki saa vatsat täyteen, ehkä sitten jää tilaa tehdä rockkulttuuria.

4.4 Virolainen levymyynti suhteellisen pientä

Viron levymyynnistä ei ole olemassa tarkkoja lukuja, koska Virossa ei ole virallista myyntilistaa. Rätten mukaan jo jakelijoita on paljon, ja kontrollointi siitä kuka on miten paljon myynyt on melkein mahdotonta. Hän uskoo, että objektiivista myynnin perusteella tehtävää paremmuusjärjestystä on vaikea tehdä myös, koska usein jakelufirman ihmiset ovat samoja kuin levy-yhtiön ja siten saatetaan vetää lukuja omaksi parhaaksi. (Rätte 2008.) Ajattelisin tähän vaikuttavan osaltaan se, ettei musiikkibisneksen toimintakulttuuri ole maassa vielä niin järjestäytyntä kuin esimerkiksi Suomessa. Siten yhteisiä käytäntöjäkään ei ole vielä olemassa.

Virossa on erilainen systeemi levyjen hintojen suhteen kuin Suomessa. On 100 kruunun (n. 6,5 €) levyjä ja 250 kruunun (n. 16 €) levyjä, ja siten levyjen kappalemyynti on suhteutettavissa osiltaan hintaan. Virolaisen Elwood-levy-yhtiön omistajan Paul Pihlakin mukaan 10 000 kappaleen myynti on maksimitulos, johon voi yltää kotimainen läpilyönnin tekevä artisti. Käytännössä tunnetun artistin levymyynti voi olla esimerkiksi 3000–7000 kappaletta, johon lisätään piratismiin osuus noin 3000 kappaletta (Rätte 2007).

Virossa levymyynti on kuitenkin yleisesti aika pientä, ja levyjen ostokulttuuri lähes olematonta. Konserttijärjestäjä Helen Sildna kertoi Musiikki & Media seminaarissa virolaisesta musiikkikulttuurista:

Ei meillä ollut nuorena sellaista kulttuuria, että puhuisimme kavereiden kanssa uudesta musiikista ja tutustuttaisimme toisiimme siihen, eikä meillä ole myöskään levynostokulttuuria. Ihmiset omistavat noin 30 levyä, mikä sisältää perinteiset Ukakkoset ynnä muut.

Musiikki & Media -seminaariin osallistuneiden virolaisten panelistien mukaan virolaiset pitäisi saada kuuntelemaan enemmän musiikkia. Musiikki ei ole ollut kovin helposti saatavilla, ja levykauppojen valikoima kattaa yleensä vain tunnetuimmat artistit. Kaupat tilaavat erikoisempia levyjä asiakkaan toivomuksesta. Toisaalta näen virolaisten

musiikkiharrastajien kohdalla tilanteen olevan sama kuin Suomessakin. Nämä ostavat aktiivisesti erikoisempiakin levyjä, ja sen kautta ainakin Tallinnaan on syntynyt jo muutama vaihtoehtoiseen musiikkiin keskittyvät levykauppa. Uskoakseni myös nykyisen nuorison tietoisuus laadusta, laatukriteereiden parantuminen ja rockkulttuurin kehittyminen saattavat edesauttaa tallennetun musiikin myyntiä tulevaisuudessa.

Levyjensaantitilanne on muuttumassa myös musiikin internetkauppojen kautta. Rätte ja Pihlak avasivat vuoden 2008 alussa oman nettipuotinsa, jossa myydään myös suomalaista musiikkia, yhteistyötahona suomalainen Stupido Records. Viron ensimmäinen musiikinlatauskauppa internetissä avattiin lokakuussa 2007 (Meriste 2007).

Koska kotimaisten levyjen hinnat ovat alhaiset, virolaiset eivät osta kovinkaan paljon ulkomaista musiikkia. Jo 1000 myytyä levyä ulkomaiselta artistilta on hyvin. Pihlak arvioi kotimaisen musiikin myynnin Virossa kasvaneen vuonna 2006 30 % edellisestä vuodesta, kun taas ulkomaisen musiikin myynti kasvoi hänen mukaansa noin 10 %. Musiikkityyleinä näyttäisivät olevan nousussa niin sanotusti erikoisemmat, kuten metalli ja indie. (Pihlak 2007.) Pihlakin käyttämä ”erikoinen”-ilmaisu kyseisistä tyyleistä kuvaa mielestäni hyvin rockmusiikin asemaa Virossa Suomen vastaavaan nähden. Virossa rockmusiikin ”alalajit” ovat vasta nousemassa suuremman kansan tietoisuuteen.

Levyjen perinteinen piratismi katukaupassa on laskemassa, mutta tilalle on tullut myös muissa maissa ongelmaksi kasvanut musiikin imuttaminen internetistä. Rätte näkee kuitenkin, että ihmisten musiikintuntemuksen kohentaminen auttaa piratisminkin suhteen:

Levythän ostaa todellinen fani ja se joka haluaa symbolisen merkityksen musiikille.

4.5 Haasteena järjestämiskulttuurin ammattimaistaminen

Virolaiselle livekulttuurille ei ole ominaista, että ihmiset lähtisivät katsomaan keikkoja luontaisesta mielenkiinnosta. Ihmiset haluavat kuulla yhtyeen nimen jossain ennen, kun he lähtevät katsomaan sitä. Kun yhtye kuulostaa tutulta, ja se on ollut esillä esimerkiksi

mediassa tai ystävien puheissa, sen arvo kuuntelijan korvissa nousee. Siten suomalaisen nimiartistin tunnettuuden tekemiseksi Virossa on tehtävä paljon työtä. (Rätte 2008.)

Baltic Development Group tapahtumatuotantoyrityksessä työskentelevän Helen Sildnan mukaan lähtökohta isojen nimiartistien tuonnille Viroon on artistien tunnettuuden parantaminen maassa. Monissa muissa maissa ulkomainen yhtye otetaan esiintymään mikäli se on myynyt siellä paljon levyjä. Virossa tämä asia tapahtuu siis päinvastoin, artistin konsertin avulla saadaan myytyä myös levyjä. (Sildna 2007.)

Edellisten mukaan vaikuttaisi siltä, että artistia pitää ensin markkinoida huimasti, jotta ihmiset lähtisivät katsomaan konserttia. Kun ihmiset on saatu konserttiin, saadaan myytyä myös artistin levyjä. Rätten ja Sildnan järjestämät konsertit ovat kokoluokaltaan erilaisia, Rätte järjestää klubikonsertteja, kun taas Sildna tuottaa myös areenakonsertteja. Siten edelliset ongelmat ovat varmasti erilaisissa suhteissa konsertin koosta riippuen. Suomalaisen Virossa tuntemattoman artistin markkinointi yleisölle on erilaista kuin suuren maailman tähden.

Tapahtumien järjestämiskulttuuri ei näyttäisi olevan Virossa vielä kovin ammattimaista ainakaan pienempien tapahtumien kohdalla. Ravintoloitsijat ja keikkapaikkojen omistajat eivät pidä bändejä yhtä arvossaan kuin esimerkiksi Suomessa pidetään. Yleisiä sääntöjä järjestämiskulttuuriin ei ole vielä syntynyt, mikä vaikeuttaa toimijoiden välistä yhteistyötä ja ymmärrystä käytännöistä. (Rätte 2008.)

No tietyllä tavalla jos mä voisin olla skeptinen, mä voisin sanoa, että me ollaan Suomesta 20 tai 30 vuotta jäljessä. Ehkä tällä hetkellä eletään sellaista Remu Aaltosen Hurriganes-meininkiä, että yritetään järkkäreiltä saada kunnan takahuone ja vesipullo, ja ehkä mahdollisesti yksi olutkin takahuoneeseen. Että lähinnä lähdetään siitä liikenteeseen, että järjestäjät oppii ymmärtämään mikä on raideri ja mikä on tekninen raideri ja tuollaista.

(Rätte 2008.)

Rätten mukaan ravintoloitsijoiden suhtautumisessa bändeihin ja keikkajärjestäjiin on vielä parantamisen varaa:

Jos sä itse järjestät ja sä vuokraat klubit ja maksat ison rahan vaikka siihen vuokraan, se ei tarkoita sitä, että sä saat sitä vastaan mitään. Hyvässä tapauksessa on ovet lukossa kun suomalainen bändi saapuu laivalla Tallinnaan, ja kun mennään klubille siellä ei olekaan ketään ottamassa vastaan. Sitten aletaan vasta soittamaan et avaako joku ovet.

Rätte uskoo kuitenkin, että tilanne paranee kun kentälle tulee lisää keikkajärjestäjiä ja ammattimaisia keikkoja, jolloin kilpailu yltyy.

Suomessa tapahtumajärjestämisen toimintakulttuuri on jo pääasiassa vakiintunutta, ja tietyt asiatkin niin järjestäjille kuin yhtyeillekin itsestäänselvyyksiä. Aides-yhtyeen jäseniä haastateltiin virolaiselle Rada7-foorumille pari kuukautta heidän Kelorock-vierailunsa jälkeen ja yhtenä kysymyksenä oli se, miten heidät Suomessa otettiin vastaan. Haastattelussa yhtyeen jäsenet ihmettelivät tapahtuman tunnelmaa ja järjestämisen laatua:

Kelorockissa oli sellainen järjestäminen ja suhtautuminen, että en olisi eläessäni uskonut että niin hyvä voi olla. Ihmiset myös tulivat tapahtumaan muutakin kuin juomaan ja juhlimaan, ja meidät otettiin todella positiivisesti vastaan.

(Musiikkifoorumi Rada7 2008, opinnäytetyön tekijän suomennos.)

Aideslaiset myös kehottivat haastattelussaan virolaisia bändejä ensimmäisen mahdollisuuden tullen lähtemään Suomeen esiintymään ja katsomaan miten asiat toimivat. Vaikka Kelorock on pieni tapahtuma, se on pyritty järjestämään ammattimaisesti ja laadusta tinkimättä, ja on siksi ehkä koostaan huolimatta hyvä esimerkki virolaisille Suomen järjestämiskulttuurista. Kelorock-tapahtuma on voittoa tuottamaton ja ideologiseen kulttuuritoimintaan perustuva, ja siten järjestäjän näkökulmasta katsoessani Aidesin palaute tuntui parhaalta mitä voi saada.

Jo edellisen perusteella voidaan ymmärtää, etteivät takahuonetarjoilut ole itsestäänselvyys ainakaan pienemmille virolaisille bändeille, päinvastoin. Rätte kertoo virolaisen yhtyeen reaktion olevan lähempänä shokkia kuin tyytymättömyyttä, mikäli lavan takaa löytyy yhtyeelle esimerkiksi vesipullo. Rätte tuntee hyvin suomalaista ja kansainvälistä livekulttuuria, ja siten hänen kommentissaan vaikuttaisi olevan vähän huumoria ja aiempaa skeptisyyttäkin mukana.

Todellisuudessa tasoa ja ammattitaitoa pitää kuitenkin olla ainakin isommissa paikoissa, onhan Virossa käynyt jo vuosia isompiakin maailmanluokan tähtiä esiintymässä isoilla areenoilla ja klubeilla. Yleisten sääntöjen ja käytäntöjen puuttuminen vaikuttaisi olevan ongelma enemmän pienien ja keskisuurien keikkojen kohdalla esimerkiksi ohjelmanjärjestäjän ja ravintoloitsijan tehdessä yhteistyötä.

Virolaisten yhtyeiden keikkapalkkioista puhuttaessa Rätte näkee, että suomalaiseen hintatasoon on vielä pitkä matka. Hänen myymänsä kansainvälistäkin tunnettuutta saaneen Metsätölin keikkapalkkiot ovat vaihdelleet 0–10 000 euron välillä, tieto yhtyeen hintapyyntistä tällä hetkellä on salainen. Rätten oma tavoite järjestäjänä on

kehittää virolaista järjestämiskulttuuria ammattimaisemmaksi niin, että yhtyeet ja järjestäjät saisivat oikean palkan työstään.

Keikkakulttuurin edistymisestä kertoo se, että laadulliset kriteerit ovat parantuneet:

Mä uskallan väittää, että täällä on jo 3–4 bändiä, jotka suhtautuu konserttitapahtumaan ammattimaisesti. Se on suurin muutos. Puhutaan vaikka meidän johtavasta maailmallakin tunnetusta bändistä kuin Metsätöll, jonka kanssa me ollaan ihan oikeasti viimeiset vuodet vakaasti keskusteltu, miten se homma saataisiin mahdollisimman ammattimaiseksi, ettei artistien tarvitsisi esimerkiksi kantaa itse kamojaan, vaan voisi vaan mieltä pelkästään tulevaa showta ja kävellä suoraan lavalle.

(Rätte 2008.)

Yhtyeiden ammattimaisemman toiminnan kautta pyritään vaikuttamaan myös keikkajärjestäjiin ja saamaan heille viesti siitä, että esiintyvää yhtyettä tilattaessa heidän pitää tietää myös mitä odottaa: Keikkapaikoille lähetetään raideri, ja sen sanelemat vaatimukset on täytettävä, jotta yhtye nousee lavalle. (Rätte 2008.)

Kansainvälisesti tunnettujen yhtyeiden esiintymiset Baltian maissa ovat lisääntyneet viime vuosina. Alueella on nykyään suuria areenoita, jonne näitä yhtyeitä voidaan buukata, ja artisteja lähdetäänkin katsomaan koko Baltiasta. Myös ihmisten kiinnostus näitä keikkoja kohtaan on nousussa. Järjestämiskenttä isoillakin keikoilla on vielä melko avoin, ja alan ammattilaisten lisäksi puskan takaa tulee välillä uusia promoottoreita, jotka helpon rahan toivossa yrittävät järjestää isoja keikkoja, siinä loppupeleissä kovinkaan kunniakkaasti onnistumatta. Myös promoottorien kilpailu areenatason bändeistä on välillä epätervettä avoimen toimintakentän, monien tarjoajien ja isojen hintojen takia. Kuitenkin klubikeikkojen kohdalla scene on kasvamassa terveesti. (Sildna 2008.)

Virolaiset ohjelmatoimistot ovat vielä sen verran pieniä, etteivät ne pysty tuottamaan työntekijälleen elantoa. Rätte näkee, että artistien esiintymisten myynti on osa kokonaisbisnestä. Ohjelmamyyntiä toteutetaan esimerkiksi levy-yhtiön alaisuudesta. Rätte itse tekee myyntiä laajemman kokonaisuuden osana:

Mä teen sitä keikkamyntiä harrastuksena tavallaan sen muun asian ohella eli samalla etsin uusia bändejä kenellä voisi olla potentiaalia. Että siinä onkin sellaista puurokattilameininkiä. Keitetään ja sitten mahdollisesti tehdään ihan levy ja jos on potentiaalia niin mahdollisesti sitten työnnetään ulkomaille. Että ei pelkästään keikkamyynnillä, ei, se on aika pientä.

Myös myytävien yhtyeiden koko vaikuttaa paljon siihen, millaista myyntituloa niistä voi saada. Samoin vaikuttavana tekijänä myyntitoimintaan on keikkaperiodien vaihtelevuus. Kuten Suomessakin, yhtyeet eivät keikkaile tasaisesti, vaan tekevät jonkin aikaa kiertuetta, ja siirtyvät taas levyntekoon.

4.6 Ongelmana rockmedioiden puuttuminen

Virossa ei ole erillistä rockmusiikkimediaa, kun taas Suomessa on monta rockkulttuurin ja sen alakulttuurien julkaisua, esimerkkeinä Sue-, Rumba- ja Soundi-lehdet.

Rätten mukaan tämä on suuri ongelma, koska se vaikuttaa myös tapahtuman järjestämisen kalleuteen. Koska luontevaa mediaa, mistä yleisö saisi tietää keikoista ei ole, muutaman sadan ihmisen yleisökapasiteetillakin varustetun tapahtuman markkinointi voi vaatia televisio- ja radiomainontaa ja suuren kampanjan, joka viedään kotisohvalle asti. Rätte kuvastaa tilanteen Suomen olosuhteisiin ja vertaa siihen, jos vaikka Tavastian tai Nosturin pitäisi mainostaa keikkojaan televisiossa.

Ihmiset käyvät keikoilla, jos saavat informaation tapahtumista. Suurella promootiolla tehdyssä Naapurivisassa Tallinnan Rock Cafessa oli vuonna 2007 850 kävijää katsomassa illan suomalaisia ja virolaisia artisteja. Rätte painottaa, että mikäli haluaa kävijöitä tapahtumiin, ei riitä että mainostaa vain foorumeilla ja internetissä, vaan pitää panostaa markkinointiin laajemmin.

Informaation etsiminen esimerkiksi Tallinnassa pidettävistä keikoista on ongelmallista päätiedotuskanavan puuttuessa. Oleillessani itse Virossa syksyllä 2006 minulla oli ongelmia löytää tietoa tulevista rockkonserteista tai maan rockkulttuurista yleisesti. Paikallisesta sanomalehdestä löytyi tapahtumasivu, jossa ilmoitettiin kaikenlaisista tapahtumista. Mukana saattoi toisinaan olla myös rockkeikkoja. Parhaimmaksi reitiksi löytää tulevat keikat muodostui keikkapaikkojen internetsivujen surffailu. Tämä vaati kuitenkin ensin selvitystyön siitä, mitä keikkapaikkoja on olemassa. Suoraan silmille osui harvoin tietoa rockkeikoista, mutta mikäli näin tapahtui kyseessä saattoi olla vaikka juliste katukuvassa.

Rätte vahvistaa tapahtumapaikkojen kotisivujen olevan paras tapa löytää keikat.

Foorumeista www.rada7.ee on tullut tärkeäksi tiedotuskanavaksi. Näiden

sisäpiiritietojen perusteella ulkopuolisen on vaikea löytää keikoille, ja myös uusien järjestäjien on nähtävästi moninkerroin vaikeampi saada yleisöä paikalle.

Rätte kertoo kuitenkin, että joulukuussa 2007 syntyi Virossa uusi kerran kuussa julkaistava ilmaisjakelulehti nimeltä Metroo, joka kohdistuu popkulttuuriin. Lehden asemasta rockkulttuurin esittelijänä ja mahdollisena tiedotuskanavana ei minulla ole vielä tietoa. Virossa näyttäisi olevan myös metallimusiikkiin suuntautunut Nailboard Recordsin julkaisema lehti Nailboard, mutta sen viimeisin numero julkaistiin ilmeisesti kesällä 2007 (Nailboard 2008).

Korhonen (haastattelu 6.2.2008) on Rätten kanssa yhtä mieltä kanavien moninaisuudesta ja ”samanarvoisuudesta”. Hän kertoo järjestäjien tiedottavan monikanavaisesti. Katukuvassa näkyy flyereitä ja julisteita, mainoksia julkaistaan lehdissä, radio- ja tv-kanavilla. Suurlähetystö tiedottaa yhteistyökumppaniensa tapahtumista omalle postitusringilleen sekä tiedotusvälineisiin. Korhonen yllättyi tiedosta, ettei Virossa ole omaa rockmediaa.

Että olisi pelkkä rocklehti. Se on muuten hyvä kysymys, sellaista ei ilmeisesti ole sitten olemassa. Kirjallisuuslehtiä on vaikka kuinka monta, mut... En ole lainkaan ajatellut, että sellainen lehti täältä puuttuu.

Vasama näkee yhtenä rockin medianäkyvyyden ongelmana osaavien rocktoimittajien puuttumisen. Rockmusiikilla ei ole Virossa kuin pari toimittajaa, jotka osaavat siitä kirjoittaa. Jos toimittaja ei tiedä mitään sen musiikin genrestä, jota lähtee katsomaan, niin hän on myös hukassa siitä oliko keikka hyvä vai ei. Silloin kirjoituksestakin tulee naiivi.

Meidän suomalaisten silmissä, jotka on tottuneet lukemaan rockkonserttien arvosteluja, niin se on niin lapsellinen, että sä et viitsi edes lukea. Tavallaan sehän ei nosta sitä alaa ollenkaan. Täällä on pari hyvää kirjoittajaa, jotka osaa kirjoittaa rockista nyt. Mutta jos me ajatellaan sitä, että sellainen kirjoittaja tulisi olla joka lehdelle. Ja sellanen hyvä kirjoittaja joka osaisi kirjoittaa ja nostaisi sen tasoa, tietämystä ja arvostusta niille ketä lukisi ne jutut, niin niitä pitäisi olla enemmän.

(Vasama 2008.)

Myös tapahtumainformaatioiden saaminen lehdistötiedotteen kautta medioihin voi olla vaikeaa. Vasama kertoo instituutin painineen asian kanssa tosissaan, ja myös kyselleen medialta neuvoja ja syitä asiaan. Eräs päivälehden kulttuuritoimittaja oli kertonut tavallisen lehdistötiedotteen jäävän pinon alimmaiseksi kiinnostavia aiheita etsiessä.

Lehdistö haluaa tehdä omaperäisiä juttuja, ja kun lehdistötiedotteen saa moni muukin lehti, joku toinen lehti on jo saattanut kirjoittaa asiasta. Vasama uskookin, että tänä päivänä pitäisi tapahtumista medialle lähetettävä informaatio räätälöidä median mukaan, tai tehdä sopimus suoraan jonkun yksittäisen median kanssa jutun julkaisemisesta.

5 SUOMALAISTA ROCKMUSIIKKIA VIROON

5.1 Suomalaisen rockmusiikin kysyntä Virossa

Rätte uskoo, että Virossa on varmasti tietty ryhmä suomalaisesta rockmusiikista kiinnostuneita, muttei voi sanoa että kysyntä olisi suuri. Siten Rätten mielestä on parempi järjestää 4–5 laadukasta suomalaisten rockyhtyeiden keikkaa vuodessa, kuin joka kuukausi jotain. Virossa on kuitenkin paljon muutakin, ja toisaalta järjestämällä ammattimaisia ja laadukkaita keikkoja pidetään tasoa yllä ja näytetään suomalaisten yhtyeiden vahvuuksia.

Vasaman mukaan ihmiset eivät osaa pyytää suomalaista rockmusiikkia, koska he eivät tunne sitä. Hän kuitenkin uskoo, että yleisö on kiinnostunut, ja haluaisi tietää siitä enemmän. Kysyntää pitäisi luoda kertomalla vaihtoehtoista ja tutustuttamalla ihmisiä suomalaiseen rockmusiikkiin:

Silloin kun sä tiedät niin silloin sä osaat vaatia ja silloin sä osaat halutakin. Mutta jos et sä tiedä niin et sä voi halutakkaan. Jos sä tiedät vain yhden niin siinä on just se vaara, että laajempi näkemys jää puuttumaan. Olisi hyvä, että saataisiin täältä väkeä katsomaan.

Instituutin kautta Vasama on ollut tekemisissä samanlaisen tilanteen kanssa lastenkirjallisuuden puitteissa, ja työskennellyt kysynnän kasvattamiseksi, mikä on osiltaan onnistunut hyvin. Kun suomalaista lastenkirjallisuutta on markkinoitu aktiivisesti eri tahoille, sitä on vähitellen myös alettu pyytämään, ja sen kautta kääntämään viron kielelle.

Suomalaisen rockmusiikin suuret nimet tiedetään Virossa, minkä kautta pienempiäkin suomalaisia nimiä voitaisiin saada esiin. Vasaman yhteistyökumppani on sanonut hänelle, ettei Suomella ole eksotiikkaa virolaisten silmissä. Suomen läheinen sijainti suhteessa Viroom vaikuttaa siihen, ettei Suomi itsessään myy, vaan Suomesta vietävissä artisteissa pitää olla jotain aivan uutta ja erilaista. Toisaalta Vasama kokee, että ihmiset,

jotka vähänkin tietävät Suomesta, ovat siitä myös kiinnostuneita. Sama pätee varmasti toisinkin päin. Ne suomalaiset, jotka tuntevat Viroa ovat siitä myös kiinnostuneita. Mutta miten voitaisinkaan olla kiinnostuneita jostain, esimerkiksi yhtyeestä tai maasta kokonaisuudessaan, jollei tiedosteta sen olemassaoloa?

Selatessani virolaisia internetsivuja löytyy nuortenfoorumeilta gallupeja suomalaisista suosikkiartistista ja musiikkisivuilta artikkeleita sekä uutisia suomalaisista rockyhtyeistä. Suomalainen rock näyttäisi olevan suhteellisen tiedostettua aktiivisten musiikinkuuntelijoiden ja -soittajien keskuudessa, varsinkin raskaamman musiikin puolella.

Korhosen mukaan virolaisten kiinnostus suomalaiseen musiikkiin on taas noussut. Virolaiset olivat kiinnostuneita Suomesta neuvostoaajalla ja vielä itsenäisyyden alussa, mutta sitten kiinnostus lopahti ja suuntautui kaikkialle muualle:

Nyt se on mun mielestäni taas tietyllä tavalla kääntynyt Suomeen päin tai ainakaan Suomea ei halveksita enää. Mutta totuus on kuitenkin se, että virolaisia nuoria on vaikeampi saada kiinnostumaan suomalaisesta kulttuurista ja suomen kielestä kuin aikasemmin.

Virolaiset käyvät myös Suomessa konserteissa ja festivaaleilla, tosin aika usein katsomassa nimenomaan ulkomaalaisia suuruuksia. Päinvastoin suomalaiset käyvät esimerkiksi Rabarockissa.

Vasama uskoo, että Virossa on kysyntää yleisestikin rockmusiikille:

Siinä mielessä voisi sanoa, että täällä on rockkulttuurille kysyntää, että täähän on nuorten ihmisten maa, nuorten ja menestyneiden ihmisten maa, ja täällä tavallaan kannustetaan sellaiseen oma-aloitteisuuteen, ja uuden tekemiseen ja kokeiluun.

5.2 Virolaiset toimijat suomalaisten rockyhtyeiden esittelijöinä

Etsiessäni tahoja, jotka vievät suomalaisia rockbändejä keikalle Viroon ilmeni, että suuri osa vientityöstä tehdäänkin tuontina Virosta käsin. Virossa toimii keikkajärjestäjiä, jotka järjestävät myös suomalaisia bändejä Viroon esiintymään. Tässäkin tapauksessa virolaisella tekijällä on toki jokin suomalainen yhteistyötaho, joko suoraan yhtye tai

esimerkiksi heidän edustajansa, mutta pääasiallinen työ ja lähtökohdat esiintymisille tehdään Virossa.

Virosta käsin toimittaessa voidaan puhua tuonnista, mutta koska pääjärjestäjien tuonnin lähtökohdista ovat suomalaisen rockmusiikin tuntemus ja pyrkimys sen tunnetuksi tekemiseksi Virossa, hyöty on yhtäläinen suomalaiselle vienti-käsitteelle. Yleisesti ottaen näyttäisi siltä, että virolaiset suomalaista rockmusiikkia esitysten muodossa tuovat tahot tuntevat hyvin suomalaista rockmusiikkia, ja myös seuraavat sitä aktiivisesti.

Melko usein suomalaiset rockyhtyeet lähtevät esiintymään Viroon omasta kiinnostuksestaan, ja ovat siten yhteydessä suoraan Virossa toimivaan yhteyshenkilöön. Suuren rockyhtyeen kohdalla kontaktitahona yhtyeen ja tapahtumajärjestäjän välillä voi toimia esimerkiksi ohjelmatoimisto. Isompien keikkojen kohdalla tapahtuma saatetaan järjestää tasapuolisesti suomalaisen ja virolaisen tahon toimesta. Esimerkiksi Welldone on ollut mukana järjestämässä konsertteja virolaisten yhteistyötahojen kanssa Viroon.

5.2.1 Virolaiset toimijat ja heidän motiivinsa

Virossa toimii yksittäisiä ihmisiä, yhdistyksiä ja myös yrityksen nimissä toimivia tahoja, jotka tuovat maahan suomalaista rockmusiikkia esitysten muodossa. Näyttäisi, että toiminta on painottunut selvästi Tallinnan seudulle. Myös toimijalistaukseni painottuu tälle alueelle osaltaan haastateltavien toimipaikkojen takia. Yhtyeiden ”tuojilla” on jokaisella omat painotuksensa ja motiivinsa, toiset tuovat nimekkäämpiä artisteja, toiset tuntemattomampia vaihtoehtoisia yhtyeitä. Vain muutama taho on suuntautunut pitkäjänteisesti ”nimekkäiden” suomalaisartistien tuontiin.

Aloitin listauksen Tallinnasta käsin työskentelevistä aktiivisista toimijoista, jotka tekevät pitkäjänteistä työtä suomalaisen rockmusiikin esittämiseksi. Tällaisia ovat Raivo Rätte ja Janno Zöbin.

Raivo Rätte on toiminut asian puitteissa pitkään, aluksi myös osittain Suomesta käsin. Hän on järjestänyt useita keikkoja Virossa eri kokoisilla suomalaisille bändeille. Naapurivisaa ja Rabarockia hän järjestää Eesti Rockfestival OÜ:n nimissä.

Woodstockiin hän järjestää keikkoja paikan ohjelmavastaavan tittelillä. Raivon tapahtumissa ovat esiintyneet mm. Viikate, Maj Karma, Kauko Röyhkä, Kometa, Kotiteollisuus ja Tuomari Nurmio.

Janno Zöbin järjestää keikkoja Mtü Rampade Org -yhdistyksen kautta, joka on suuntautunut erityisesti garage- ja indierockiin ja vaihtoehtoisempaan musiikkiin. Vuodesta 2002 vuoteen 2006 Rampade.org järjesti säännöllisesti Teenage Kicks -konserttisarjaa, jonka idea oli tutustuttaa ihmiset vaihtoehtomusiikkiin ja tarjota sitä laajasti naapurimaista. Tapahtuman formaatti oli 1–2 ulkomaalaista yhtyettä vastaan pari paikallista hyvää yhtyettä.

Teenage Kicks kesti kolme vuotta, ja siinä ajassa muuttui Viron indiemusiikin skenessä rakenteelliseksi käsitykseksi se, että hyvissä bileissä on aina jotain uutta. Samoin, että Suomi-Ruotsi-Saksa-Latvia -linja ei ole salamyhkäinen ”ulkomaat”, vaan yksinomaan yhteisen musiikillisen kehän lähtemätön osa.

(Rampade.org 2008, opinnäytetyön tekijän suomennos.)

Nykyään toiminta on vakiintunut Tallinnan Juuksur-baariin, ja sisältää edelleenkin ulkomaalaisia artisteja. Zöbinin toimesta Virossa ovat keikkailleet mm. Micragirls, Cosmobile, Pole Pole, Aavikko, Fun, Cosmo Jones Beat Machine ja Branded Women.

Virolaisen yhdistyksen Hard Rock Club Mtü:n tapahtumissa esiintyy aktiivisesti suomalaisia metallibändejä. Yhdistys järjestää Tallinnassa ja sen ulkopuolella metallimusiikkiin keskittyviä tapahtumia, sekä Hard Rock Lager -festivaalia. Yhdistyksen kotisivuilla on monipuolisesti tietoa ja uutisia metallibändeistä, levyarvioita, avoin foorumi ja tiedotusta tulevista tapahtumista. Sivulla esitellään myös suomalaisten yhtyeiden kuulumisia ja levyarvioita. Tulevalla kesäkuussa 2008 järjestettävällä festivaalilla esiintyy ainakin suomalainen Amorphis. Aiemmin Hard Rock Clubin tapahtumissa ovat esiintyneet muun muassa suomalaiset Fragile Hollow, Entwine ja Amoral. (Hardrockclub 2008.)

Kid in a Pit on pieni yhdistys, joka on järjestänyt punkclubeja pääasiassa tallinnalaisessa Reggae Barissa. Toiminta on ollut tee-se-itse-henkistä, ja tapahtumat yleisökapasiteetiltaan melko pieniä. Maaliskuussa 2008 yhdistys on aloittanut toimintansa ammattimaisemmin uudella nimellä Euronoor, ja ryhtynyt järjestämään myös suuremman kokoluokan tapahtumia. Yhdistys listaa My Space -sivuillaan missiokseen kehittää nuorten kulttuuria ja konserttijärjestämistä sekä tukea muita nuoria

tapahtumien järjestäjiä. Euronoorin missio on luoda Tallinnaan musiikkikeskus vuoteen 2011 mennessä. Yhdistyksen tapahtumissa on esiintynyt aktiivisesti ulkomaalaisia undergroundbändejä lähinnä punk- ja reggae-musiikin saralta. Tapahtumissa on nähty suomalaisia nimiä jopa useamman kerran kuussa. Näitä ovat olleet muun muassa Abduktio, Armageddon Clock, Downstairs, Flippin Beans, Hero Dishonest, Lighthouse Project, No Shame, Presley Bastards ja Satura Lanx. (My Space 2008.)

Tartossa toimii Genialistide Klubi -niminen undergroundbaari, joka on perustettu Genialistid-yhtyeen mukaan. Baarin ohjelmaan kuuluu niin musiikki- kuin teatteri-iltojakin. Yhteistyössä Suomen Viron-instituutin kanssa Genialistide Klubi järjesti keväällä 2007 suomalaisen musiikin konserttisarjan, jossa esiintyivät Absoluuttinen Nollapiste, Viihdeimperiumin Rock-Trio ja Pole Pole. (Genialistide klubi 2008.)

Tallinnalainen Von Krahl -teatterin baari järjestää aktiivisesti keikkoja suomalaisillekin bändeille ja tekee yhteistyötä muun muassa Suomen Viron-instituutin kanssa. Virosta löytyy myös yksittäisiä pikkuryttäjiä, jotka tuovat maahan vähemmän tunnettuja suomalaisia bändejä tai toimivat kertaluontoisesti (Rätte 2008).

Suomalaisia bändejä on viety Viroon toisinaan suomalaistenkin yrittäjien toimesta, mutta ainakaan aktiivisesti toimivaa tällaista tahoja ei tällä hetkellä ole. Rätte uskoo, että suomalaiselle toimijalle keikan järjestäminen ja promoaminen vieraalla maaperällä voi olla hyvin raskas prosessi: Mikäli toimija ei tunne paikallisia olosuhteita, voi hän järjestämisen puitteissa ”astua miinaan” helposti.

Yhdeksi syyksi siihen, miksi suomalaisia bändejä esiintyy maassa lähinnä virolaisten tahojen toimesta Vasama epäilee sitä, että Viroa pidetään Suomessa liian pienenä markkina-alueena:

Jos ajatellaan puhtaasti rahaa ja kulttuurivientiä, kulttuurivienti on nykyisin niin sidoksissa tällaiseen markkinointiin ja rahaan, niin helposti mennään ohi, että katsotaan kannattaako meidän uhrata näin pienille markkinoille.

Vasaman mukaan siihen kannattaisi silti uhrata, koska virolaiset innostuessaan ovat uskollisia, ja myös heidän verkostojaan voisi käyttää hyödyksi muillekin alueille.

Mutta miksi virolaiset toimijat haluavat tuoda suomalaisia rockyhtyeitä Viroon?

Korhonen uskoo, että virolaisten toimijoiden yleisimmät motiivit suomalaisten yhtyeiden tuontiin ovat kiinnostus musiikkiin, suomalaisen musiikkikentän tuntemus ja

hyvät yhteydet Suomeen. Suomen ja Viron välinen lyhyt välimatka myös pitää matkustuskulut pieninä suhteessa muuhun kansainväliseen vientiin.

Rätte pitää tärkeänä motiivina toiminnalleen pitkäaikaista rakkautta suomalaiseen rockmusiikkiin. Hän on elänyt nuoruuttaan 1980-luvun Suomessa, ja varsinkin murrosiässä kuunnellut suomalaisia rockartisteja kuten Dingoa, Kolmatta Naista, Peer Güntia ja Kauko Röyhkää. Siitä hänelle on jäänyt kipinä myös aikuisiälle. Rätte haluaa näyttää virolaisille muusikoille, miten ammattimaisesti Suomessa asiat tapahtuvat, ja sitä hän on päässyt tekemään konkreettisesti esimerkiksi Naapurivisan kautta.

Keikkatapahtuma on ammattimainen toiminta, kaikki tommonen puoli eli että virolaiset bändit ketkä on Naapurivisassa soittanu, ne varmasti näkee vierestä miten ammattimaisesti hommat hoidetaan. Ja siitä mä veikkaan että tulee joko kipinä tai vitutus.

Hän haluaa ihmisten ymmärtävän, ettei tarvitse mennä merta edemmäs kalaan, koska lahden toiselta puolelta tulee laadukasta musiikkia, ja sieltä on myös hyvä ottaa mallia musiikkibisneksen saralla.

Mun mielestä se on sääliä, että täällä kuunnellaan jotain paskaa ja jätetään se hyvä kuuntelematta. Se on vähän sellaista tietoista vaikuttamista ihmisten musiikkimakuun myöskin. Ja sitten kun ne näkee laatukonsertteja ne alkaa ymmärtämään myöskin tarjonnan päälle, että mitä se paikallinen tarjonta on, että missä ne laatukriteerit menee bändeillä. Siitä jää myös oikeanlainen henki.

Rätte pitää tärkeänä omassa työssään sitä, että tuodaan laatua ja nimenomaan laadukkaita suurempia bändejä, jotta virolaiset näkisivät, kuinka korkeatasoista rockmusiikkia Suomessa on. Hän ei kuitenkaan halua väheksyä pienempiä alan yrittäjiä, jotka tuovat pienempiä bändejä.

Rätten työskentelyssä ratkaisevia ovat hänen hyvät suhteensa suomalaisiin rockbisneksen toimijoihin ja suomalaisen rockmusiikkikentän tuntemuksensa.

- - oon siellä pörrännyt pitkiä aikoja, että on helppo ikään kuin, on se luottamuskin. Tietyt bändit kuitenkin vaatii tietyt laatukriteerit, eli ei voi jättää asioita ihan noin vain, arvailujen varaan.

Vasaman mukaan jokaisella keikkapaikalla on oma motiivinsa yhtyeiden tuomisen suhteen, ja se ei aina ole suomalaisen musiikin tunnetuksi tekeminen, kuten instituutilla. Esimerkiksi tallinnalaisille Juuksur ja Von Krahl -baareille näyttäisi olevan tärkeää vaihtoehtoisen musiikin esittäminen. Von Krahl esittää jo hieman pidemmälle päässeitä

bändejä, kun Juuksur taas pitäytyy tietyn scenen bändeissä. Virolla ei itsellään ole vaihtoehtomusiikkia niinkään mittavissa määrin, jolloin on suhteellisen helppoa ja edullista tuoda sitä Suomesta, jossa tarjonta on jo selvästi laajempaa. Baarit ovat myös löytäneet oikeat suomalaiset tahot, joiden kautta saavat apua yhtyeiden tuonnissa. (Vasama 2008.)

5.2.2 Julkissektori liveviennin tukijana

Sekä Suomen Viron-instituutti että Suomen Tallinnan Suurlähetystö tekevät paljon suomalaisen rockmusiikin tunnettuutta Virossa edistävää työtä. Näiden merkitys viennissä on muutakin kuin rahallisena tukijana toimimista. Ne voivat esimerkiksi toimia yhteyshenkilönä tapahtuman ja yhtyeen välillä, ja laivamatkojen ja majoitusten järjestäjänä. Instituutti ja suurlähetystö eivät muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta järjestä itse rocktapahtumia, vaan tapahtuman järjestää joku paikallinen toimija, joka hoitaa myös itse keikkaan liittyvät asiat.

Instituutti ja suurlähetystö pyrkivät lisäämään suomalaisen rockin tunnettuutta Virossa, ja tuomaan Viroon suomalaista rockia monipuolisesti. Suomen Viron-instituutti on toiminut rockkulttuurin esiin pääsyn eteen paljon ns. henkisellä tasolla puhumalla rockin puolesta medioissa ja seisomalla tapahtumajärjestäjien takana. Instituutti on Virossa niin arvostettu taho, että sen henkisellä tuella on suuri merkitys. Esimerkiksi ensimmäistä Rabarockia järjestettäessä instituutti oli vahvasti mukana tapahtuman puolestapuhujana. (Vasama 2008.)

Vasama kävi puhumassa rockfestivaalin puolesta hyvin arvovaltaisillekin henkilöille, ja auttoi tämän kautta myös Rabarockin sponsorien saamista:

Mä olin valmis lähtee ihan mihin vaan mediaan puhumaan siitä, että rock on osa kulttuuria ja myös siitä mikä on rockin asema suomalaisessa kulttuurissa.

Vasama sanoo instituutin tavoitteeksi itsensä tarpeettomaksi tekemisen. Esimerkiksi Rabarockin onnistuttua ensimmäisellä kerralla hyvin, sen oli helpompi hankkia itse sponsoreita seuraavilla kerroilla, eikä instituuttia enää tarvittu mukana.

Se onkin kaikkein vaikein vaihe meidän työssä, että aluksi me innostetaan ja tuetaan, ja sitten siinä vaiheessa kun tapahtuma pääsee vauhtiin me aletaan jättäytyä taka-alalle, että hoitakaa itse vaan jatkossa.

Vasama haluaa painottaa, että on ihan yhtä arvokasta viedä Viroon HIM tai pienempiä rockyhtyeitä kuin Sibeliusta ja Jaakko Kuusistoa. Yhdessä suurlähetystön kanssa instituutti pystyy näyttämään tämän myös virolaisille, ja Vasama vannookin instituutin ja suurlähetystön yhteistyön tärkeyden nimeen:

Lähetystöllä on kuitenkin sellaista arvovaltaa ja sellaisia rahoja mitä meillä ei ole, että sen takia me tehdään nykyään entistä enemmän yhteistyötä. Että molemmilla on verkostot, mutta meillä on vähän erilaisia nämä osaamisalueet missä me liikutaan. Mutta yhdessä me ollaan tosi vahva pari täällä, että kukaan ei esimerkiksi enää kyseenalaista mitään, onko joku asia kannattanut tai onko se järkevää.

Rockmusiikin arvokkuuden näyttämisestä hyvä esimerkki on se, että ensimmäinen rockprojekti, jota lähetystö tuki rahallisesti oli Eläkeläisten tuominen Rabarockiin esiintymään. Suurlähetystö yrittää saada virolaiset nuoret kiinnostumaan suomalaisesta kulttuurista, ja Korhonen pitääkin musiikkia yhtenä helppona keinona tavoittaa nuoria ja luoda positiivista mielikuvaa.

Instituutin ja suurlähetystön tavoitteena on edistää suomalaisen rockmusiikin esillepääsyä ja sitä tehdään monin tavoin, kuten julkaisemalla popmusiikkia koskevia artikkeleita, tiedottamalla suomalaisista Virossa esiintyvistä artisteista ja kontaktoimalla suomalaisia ja virolaisia toimijoita (Korhonen 2008). Instituutti aikoo tulevaisuudessa myös ”kouluttaa” toimittajia rockmusiikin kirjoittajiksi. Instituutti ja suurlähetystö haluavat saada suomalaiset ja virolaiset taiteilijat luomaan kontakteja keskenään, verkostoitumaan ja tapaamaan toisiaan. Tätä on edistetty esimerkiksi järjestämällä taiteilijoille tapaamisia ja lounaita. Osallisina on ollut esimerkiksi suomalaisia ja virolaisia rockalan ihmisiä.

Instituutti tekee paljon näkymätöntä työtä. Työharjoitteluni aikana hoidin monenlaisia pieniä tehtäviä artistien kontaktoinnista tiedon etsintään. Monet virolaiset tahot ovat löytäneet instituutin ja osaavat hyödyntää sitä esimerkiksi kyselemällä tietoa jostain suomalaisesta kulttuuri-ilmioistä, tapahtumasta tai taiteen tekijästä. Silloin instituutin tehtävä on etsiä hänelle vastaus kysymyksiin tai hoitaa asia hänen puolestaan.

Suomalaisen kulttuurin tunnettuuden tekemiseen liittyy paljon kontaktointia ja pitkällä aikajänteellä tehtäviä asioita, joiden tulokset näkyvät vasta pidemmän ajan päästä. On hyvä tiedostaa, että vain osa instituutin työskentelyn tuloksista näkyy konkreettisesti

pienellä aikavälillä. Tällaisia ovat erilaiset tapahtumat, seminaarit ja näyttelyt. Suorittaessani työharjoitteluani instituutissa vuonna 2006 koko vuoden aikana järjestettyjen tapahtumien määräksi kertyi 128 erilaista tapahtumaa.

Suurlähetystön ja instituutin mahdollisuus tukea rahallisesti kulttuurituotantoja on rajoitteellinen. Suurlähetystö ei määräystensä takia voi maksaa palkkioita esiintyjille vaan tukee suoraan esimerkiksi yhtyeiden matkakuluja ja majoitusta. Lähetystön kulttuurimäärärahat tälle vuodelle ovat noin 45 000 euroa, josta rockin osuus on 2000–3000 euroa. Siten yksittäisten tukien koot ovat suhteellisen pieniä, ja Korhosen mukaan lähinnä symbolisia ja rohkaisevia. Myös instituutti tukee yhtyeiden tuontia suoraan maksamalla matka- ja majoituskuluja sekä päivärahoja artisteille.

Vasaman johtajuuskauden alussa instituutti teki suomalaisen rockmusiikin edistämistyötä ilman suurlähetystön tukea. Vasama kertoo tehneen paljon työtä muuttaakseen suurlähetystön asenteen rockmusiikkia kohtaan, koska lähetystön silloinen lähettiläs ei pitänyt rockmusiikkia kulttuurina ollenkaan. Sittenmin lähetystökin on lähtenyt mukaan rockkulttuurin tukemiseen ja ymmärtänyt sen arvon.

Korhonen uskoo tukemattomuuden syyksi sen, että lähetystö piti rockmusiikkia kaupallisena:

Rockia on yleisesti pidetty kaupallisena ja katsottu, että niiden pitäisi pärjätä kaupallisin keinoin ja omin avuin ja tuettu hirveästi korkeakulttuuria.

5.2.3 Toimijoiden verkostoilla merkittävä rooli

Virossa suomalaisen musiikin parissa toimivilla tahoilla on aina yhteistyökumppaneita ja verkostoja Suomessa. Toimijat pitävät hyviä verkostoja erityisen tärkeänä asiana.

Rätte on luonut suhteensa suomalaisiin musiikkialan tekijöihin vuosien varrella käydessään suomalaisilla festivaaleilla ja muissa tapahtumissa. Hän pitää tärkeänä sitä, että on nähnyt toimijat silmästä silmään ja tutustunut heihin henkilökohtaisesti. Näin ollen on helpompaa hoitaa asioida heidän kanssaan jälkeen päin Virosta käsin, ja myös luottamus on jo valmiiksi saavutettu.

Rättelle yksi merkittävin rockkulttuurinen yhteistyöprojekti on ollut Naapurivisa, jota on järjestetty yhdessä Elävän Musiikin Yhdistys Elmu ry:n kanssa. Rätte on vastannut Tallinnan keikan järjestelyistä, ja Elmu ry Helsingin keikan järjestelyistä. Joka vuosi Naapurivisassa on ollut mukana muutama suomalainen ja muutama virolainen tunnettu rockyhtye/artisti, ja tapahtuma on järjestetty perättäisinä päivinä Tallinnan Rock Cafessa ja Helsingin Nosturissa.

Naapurivisaan me ollaan oikeasti saatu isoja bändejä mukaan jo viimeisinä vuosina, viime vuonna meillä oli Kotiteollisuus ja Viikate, ja Virosta Metsätöll ja J.M.K.E. Se on bändeille oikein kiva tapahtuma, että ei pelkästään yleisölle kulttuurivaihtona vaan myös bändit tutustuvat toisiinsa ja siitäkin poimitaan pitkäaikaisia ystävyysuhteita.

Bändiyhteistyön kohdalla Rätte näkee Naapurivisan alkuperäisen tarkoituksen täyttyneen sataprosenttisesti. Muusikoiden välille on tullut inhimillistäkin yhteistyötä esimerkiksi keskinäisillä vierailuilla, joilla on tutustuttu myös laajemmin toisen maan kulttuuriin.

Muita yhteistyökumppaneita Rättelle ovat olleet esimerkiksi ohjelmatoimistot, joiden kautta hän on hoitanut suomalaisia bändejä keikoille. Kun Pelle Miljoona oli Tallinnassa alkuvuodesta 2008, Rätte teki konserttijärjestelyt yhdessä Welldonen kanssa.

Suomen Viron-instituutille ja Tallinnan suurlähetystölle verkostot Viron päässä ovat kaiken alku ja juuri, jotta tapahtumat voidaan toteuttaa. He tekevät kaikki rocktapahtumansa yhdessä virolaisten toimijoiden kanssa. Yleisimmin yhteistyökumppanit ovat juuri tapahtumajärjestäjiä, ja myös aloite tapahtumiin tulee melkein poikkeuksetta heiltä. Pitkäaikaisempien yhteistyötahojen kanssa saatetaan sopia jo ajoissa millaisia tapahtumia on tulossa, jotta osataan varata määrärahoja.

Instituutti ja suurlähetystö ovat toisilleen tärkeitä yhteistyökumppanit, ja ne tekevätkin yhteistyötä monen tapahtuman kohdalla. Instituutille viimeisen vuoden aikana tärkeimpiä yhteistyökumppaneita rockin saralla ovat olleet Rätte, Von Krahl in teatteri, Juuksur ja Genialistide Klubi. Nämä siksi, että ne järjestävät jatkuvasti suomalaista musiikkia sisältäviä tapahtumia, ja ovat myös löytäneet instituutin auttajakseen.

Suomalaisille toimijoille suhteet virolaisiin tahoihin ovat tärkeitä aina virkamiestasolta yleisöön ja mediaan. Vasaman mukaan ulkomainen toimija ei yksistään ole uskottava, vaan mukaan tarvitaan aina jokin virolainen nimi, mielellään vielä tunnettu ja arvostettu. Instituutin kohdalla tunnettuuden ja paikan vakiintumisen myötä asian paino pienentyy.

5.2.4 Kertaluontoisista tapahtumista pitkäjänteiseen vientityöhön

Viennin luonne näyttäisi olevan sekä yksittäisiä tapahtumia että pidempiaikaisia projekteja sisältävää. Instituutti on tehnyt vientitoimintaa rockin puitteissa lähinnä yksittäisillä tapahtumilla, mutta Vasama haluaisi kehittää sitä jatkossa pitkäjänteisemmäksi. Hänen mukaansa kannattaisi hakea määrärahoja tämänkaltaiseen hankkeeseen koko vuodeksi, ja samalla suunnitella se jatkuvaksi. Silloin olisi helpompaa saada media mukaan, ja myös kouluttaa sitä rockmusiikin puitteissa. Myös uuden yleisön saaminen olisi Vasaman mukaan helpompaa

Uusi yleisö ei tule niin, että järjestät yhden konsertin. Ne kysyy, että mitä seuraavaksi, ja tuo seuraavalla kerralla kaverinsakin. Eikä välttämättä niin, että olisi kauheat massat liikkeellä vaan, että saa oikean yleisön, joka tavallaan voi jäädä koukuunkin siihen. Eli sulla oikeasti pitäisi olla se pitkäjänteinen suunnitelma.

Pitkäjänteinen toiminta mahdollistaisi myös oheistapahtumien järjestämisen. Vasama haluaisi kokeilla esimerkiksi artistien nimikirjoitustenjakotilaisuuksia levykaupoissa, mitä Virossa ei ole muuten harrastettu. Toisaalta samalla voitaisiin markkinoida virolaisille myös muuta suomalaista kulttuuria, kuten suomalaisia kulttuuritapahtumia.

Rätte on tehnyt sekä yksittäisiä että toistuvia tapahtumia. Toiminta on ollut melko pitkäjänteistä, esimerkiksi Woodstock-baarissa suomalaisia bändejä esiintyy aktiivisesti. Myös Naapurivisa ja Rabarock ovat vuosittain toistuvia tapahtumia, joilla on selvä missio. Kun tarjonta on toistuvaa, kuten Rätten kohdalla, yleisö myös tietää tapahtumien laadun ja sisällön. Uskon, että tällöin suurin haaste on saada uutta yleisöä tapahtumiin. Tietysti oma työnsä on myös jo olemassa olevan yleisön ”vakiinnuttamisessa”.

Mielestäni pitkäjänteisellä toiminnalla voitaisiin helpottaa myös toimijoiden ongelmaksi nimeämää tiedotuspuolta ja yleisön tavoitettavuutta. Tulevien tapahtumien etsintä voi

olla myös yleisön edustajalle työlästä, joten markkinoimalla useampaa tapahtumaa ja niiden oheistuotantoja kerralla voitaisiin edesauttaa yleisön saapumista paikalle.

5.3 Miksi suomalainen rockyhtye lähtee Viroon esiintymään?

Korhonen uskoo läheisen maantieteellisen sijainnin ja sukulaiskansalaisuuden olevan merkittäviä tekijöitä suomalaisen yhtyeen pieneen kynnykseen lähteä Viroon.

Ne tulee tänne jonkinlaisesta sukulaistrakkaudesta, tai ainakin niille pystytään se asia esittämään niin, että ne lopulta sitten tulee, vaikkeivat tietäisikään Virosta mitään.

Rätte pitää keikkareissua suomalaiselle yhtyeelle nimenomaan koetusmatkana. Yhtye voi koetella omaa musiikkiaan vieraalla yleisöllä, ja saada suuren mielihyvän siitä jos yleisö pitää ja lähtee mukaan täysillä. Varsinkin tunnetuimmille suomalaisille bändeille tämä voi olla merkittävä motiivi, ja siten se myös ohittaa rahasumman tärkeyden.

Myös pienemmille yhtyeille uuden yleisön saaminen on vaikuttava motiivi esiintymismatkan tekoon. Viron toimintakulttuuri ja yleisö ovat erilaisia kuin Suomessa, ja siten pidän Virossa esiintymistä artistille mielekkäänä vaihteluna. Uskon myös, että vaihtoehtoisilla suomalaisilla rockyhtyeillä on hyvät mahdollisuudet saada itsensä tunnetuksi Virossa oman musiikkityylinsä kuuntelijoiden keskuudessa, koska sellaiselle musiikille on maassa vielä tilaa. Eräs suomalainen indieyhtye kertoi esiintymismatkansa motiiviksi juuri seikkailuhalun ja uuden yleisön saamisen:

On aina mukava päästä esiintymään Suomen ulkopuolelle. Virossa ei myöskään ole niin vahvaa rock- ja liveperinnettä kuin Suomessa, joten oli myös mukavaa päästä näyttämään naapureille vähän livesoiton mallia.
(Sähköpostikysely 2008.)

Läheinen sijainti, mutta kuitenkin aivan vieras yleisö ovat siis hyviä motivoijia suomalaiselle yhtyeelle. Vasama pitää Viroa juuri siitä syystä kiinnostavana suomalaiselle kulttuuritekijälle. Suomalaiset eivät tunne Viroa kovinkaan hyvin, joten se saattaa tuntua aluksi myös kaukaiselta ja tuntemattomalta. Siten maan läheisyys voi ilmentyä vasta kun taiteilija on ensi kerran päässyt Viroon esiintymään. Vaikka yhtyeelle tarjotut palkkiot saattavat olla todella pieniä, tai matka tehdään suoraan kulupohjalta, yhtyeet lähtevät mielellään esiintymään.

Jos mä itse soittaisin bändissä, niin mua kiinnostaisi, että miten virolainen yleisö ottaa meidän musiikin, kyllähän se olisi se pointti. Kaikki kulttuurintekijät, jotka tekevät ihan oikeasti tätä työtä, ovat sen verran kahjoja kaikki, ja kilttejä, että harva ajattelee rahaa.

(Vasama 2008.)

Vasama pitää virolaista rockyleisöä myös suomalaisesta eroavana, koska virolaisilla ei ole samaa pohjatietoa rockmusiikista. Esitys voi olla yleisön edustajalle aivan uutta, ja tämä kuuntelee sitä aivan toisenlaisin korvin kuin suomalainen kuuntelisi.

Yleisesti ottaen suomalaiset rockyhtyeet osaavat jo hakeutua Viroon esiintymään. Rätten mukaan Woodstock-baariin tulee päivittäin kyselyjä ja tarjouksia suomalaisilta rockyhtyeiltä.

5.4 Keikkapaikat ja tapahtumat

Kuten Suomessa, on Virossakin tietyt paikat, jotka profiloituvat rockmusiikille ja esittelevät sitä, ja tietyt piirit, jotka sitä kuuntelevat. Vasaman mukaan on ollut hauska huomata, että uusia rockmusiikkiin profiloituneita paikkoja on myös syntynyt viime aikoina.

Haastateltavat nimeävät melko yksimielisesti tallinnalaiset rockklubit, joissa suomalaisetkin ovat käyneet keikoilla. Rättelle tärkeimmät paikat, joissa hän on järjestänyt keikkoja ovat Rock Cafe, Woodstock ja Von Krahl. Korhonen lisää listaan Juuksurin, jossa suurlähetystön ja instituutin kautta tulleita suomalaisia artisteja on esiintynyt Janno Zöbinin organisoimana. Tartossa suomalaisia artisteja on käynyt Genialistide Klubilla. Lisäksi Tallinnassa ja muilla paikkakunnilla on joitain pienempiä rockbaareja, sekä paikkoja joissa suomalaisia esiintyjä on ollut satunnaisesti muun ohjelman ohessa.

Woodstock

Woodstockin keikkoja luotsaa Raivo Rätte, ja kevään 2008 aikana siellä esiintyvät suomalaisista artisteista ainakin Pelle Miljoona, The Mutants, 22 Pistepirkko ja Mokoma. Woodstock sijaitsee Keski-Tallinnassa osoitteessa Tatari 6.

www.woodstock.ee

Rockstar's

Aivan Woodstockin vieressä sijaitsevassa Rockstar's-baarissa on esiintynyt melko tuntemattomiakin suomalaisia bändejä. Raskaamman musiikin keikkoja baarissa järjestää Hard Rock Club -yhdistys. www.rockstars.ee

Juuksur

Tallinnan vanhassa kaupungissa sijaitseva *Juuksur* (suom. parturi) painottaa indiemusiikkiin, ja liveartistit edustavatkin yleensä vaihtoehtoista rockia. Juuksur on pieni ja retrohenkinen baari, jonne mahtuu parisataa kävijää. Juuksurissa tapahtumia järjestävän Rampade.org-yhdistyksen missio on esitellä Juuksurissa kotimaisia ja ulkomaalaisia undergroundbändejä esimerkiksi post-rockin, fuusion, reggaen ja folkin saralta. www.rampade.org

Von Krahl

Von Krahlin teatterin yhteydessä Tallinnan vanhassakaupungissa toimii Von Krahl -baari, jossa järjestetään monipuolisesti kulttuuritapahtumia. Siellä ovat esiintyneet muun muassa suomalaiset Absoluuttinen Nollapiste, Scandinavian Music Group, Nightwish (vuonna 2004), Tuomari Nurmio, Kauko Röyhkä ja Kometa. www.vonkrahle.ee

Kulttuurikatel

Kulttuurikatel eli ”kulttuurikattila” on Tallinnan keskustassa sijaitseva monipuolinen kulttuuritalo, jossa järjestetään myös rockkeikkoja. Helmikuussa 2008 Hard Rock Clubin järjestämässä Winterfest –tapahtumassa esiintyi yksi suomalainen yhtye. Myös tuleva Naapurivisa tullaan järjestämään tänä vuonna siellä. www.kulttuurikatlad.net

Rock Cafe

Rock Cafe on Tallinnassa sijaitseva suurempi rockklubi, jonka yleisökapasiteetti on lähemmäs 1000 ihmistä. Rock Cafessa käy maailmanlaajuisestikin huomiota keränneitä artisteja, ja myös maan omat tunnetut artistit esiintyvät siellä. www.rockcafe.ee

Genialistide Klubi

Genialistide Klubi on Tartossa toimiva undergroundbaari, joka on perustettu Genialistid-yhtyeen jäsenten toimesta. Baarin ohjelmaan kuuluu niin musiikki- kuin teatteri-iltojakin. Esiintyjinä on ollut myös suomalaisia rockbändejä. www.genklubi.ee

Rabarock

Rabarock on Viron suurin ja ”ainoa” kansainvälinen rockfestivaali, ja se järjestetään kesäkuun puolivälissä. Tämä kaksipäiväinen festivaali järjestettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2005 Järvakandin kylässä 80 kilometrin päässä Tallinnasta. Festivaalilla on esiintynyt suuria kansainvälisiä bändejä kuten Therapy, The Misfits, The Exploited ja The Datsuns. Rabarockin suomalaisia esiintyjä ovat olleet The 69 eyes, 22 Pistepirkko, Eläkeläiset, Boomhaues, Kometa, Korpiklaani, Negative, Sub Urban Tribe, Cleaning Women, Peer Günt ja Poets of the Fall. www.rabarock.ee

Hard Rock Laager

Kaksipäiväinen Hard Rock Laager -festivaali järjestetään Vana-Vigalan kylässä kesä- ja heinäkuun vaihteessa. ”The heaviest open-air festival in Estonia” -sloganilla tituleerattua festivaalia on järjestetty vuodesta 2002 lähtien. Festivaalilla on vuosien varrella esiintynyt kansainvälisiä nimiä kuten Katatonia, Satyricon ja Soilwork, sekä suomalaisia metallibändejä kuten Swallow the Sun, Entwine ja Mannhai. <http://laager.hardrockclub.ee/et/>

Öllesummer

Öllesummer järjestetään heinäkuussa 2008 historiansa 14. kerran. Festivaalin pohjana on Viron olutkulttuuri – nykyinen suurtaapahtuma on saanut alkunsa olutfestivaalista, ja siellä on edelleenkin mahdollisuus maistaa yli sataa eri olutmerkkiä. Öllesummer kerää yhteen 80 000 ihmistä vuosittain. Viisi päiväisellä festivaalilla esiintyy paljon erilaisia artisteja aina jazzista rockiin ja tanssimusiikkiin. Vuonna 2007 Öllesummerissa esiintyi yli 100 artistia yli 10 lavalla. Esiintyjät ovat pääasiassa virolaisia, mutta myös kansainvälisiä tähtiä nähdään. www.olesummer.ee

5.5 Viennin ongelmakohdat

5.5.1 Taloudellinen hyöty ja kannattamattomuus

Rätten mukaan kukaan ei varsinaisesti tavoittele suurta taloudellista hyötyä viennin suhteen, jo pelkästään siksi, että se on lähes mahdotonta.

Se prosessi ei ole kenellekään taloudellisesti mitenkään hyödyttävä, ei bändeille eikä minulle, pikemminkin tämä on, me ollaan tyytyväisiä siihen lopputulokseen, että porukka rupee ystäväystymään ja käymään kylässä ja

se inhimillinen prosessi on mun mielestä tärkeämpi kun se taloudellinen. Jokainen suomalainenkin bändi tajuaa, että tämän tyyppisellä meiningillä ei pääse kukaan rikastumaan.

Rätten järjestämissä tapahtumissa suurin osa tuloista tulee lipunmyynnistä, mistä koituu myös suurin riski. Virossa ei voida pyytää samanlaisia pääsylippuhintoja kuin Suomessa, ja lippu maksaakin yleensä ainakin kolmanneksen vähemmän kuin Suomessa. Yhteistyökumppaneilta saadaan tukea vaihdellen, tapahtumasta riippuen. Sen osuus voi olla vaikka 10–15 prosenttia kokonaisbudjetista. Käytännössä esimerkiksi Suomen Viron-instituutti ja Suurlähetystö ovat tukeneet Rätten järjestämiä tapahtumia maksamalla yhtyeiden matka- ja majoituskuluja.

Rockkeikan järjestäminen Virossa saattaa Rätten mukaan olla kalliimpaa kuin Suomessa. Esimerkiksi Naapurivisaa järjestettäessä budjetti oli suurempi Virossa kuin Suomessa. Se johtuu siitä, että varsinkin tila- ja äänentoistotekniikan vuokrat ovat Virossa Suomen vastaavia kalliimpia. Rätte uskoo syyksi Virossa vallitsevan kapitalismin, jossa kaikki pyrkivät maksimitulokseen, ja esimerkiksi tiettyjä keikkapaikkoja lähestyttäessä kaikesta joudutaan maksamaan erikseen. Tapahtuman talous voi olla kuivilla vasta kun keikkapaikka on melkein täysi:

Loppujen lopuks ku pistät nämä kaikki kulut exceliin, huomaat että sun pitää myydä ensin 600 lippua, että tapahtuma olisi nollalla ja sitten siitä seuraavasta kahdestasadasta lipusta tulee bändille katetta.

(Rätte 2008.)

Ei pidä myöskään unohtaa yhtyeiden laiva- ja majoituskuluja, jotka nekin voivat olla jo melko mittavia. Vasama pitää ongelmallisena juuri yhtyeiden tuonnin kalleutta, ja uskoo, että mikäli instituutilla olisi enemmän taloudellisia resursseja tai tuonti olisi halvempaa, he myös toisivat enemmän suomalaisia rockbändejä Viroon. Uskoakseni yhtye voi lähteä esiintymään Viroon huomattavasti pienemmällä keikkapalkkiolla mitä Suomesta pyytäisi, jolloin majoitus- ja matkakulujen suuruus tasapainottuu kokonaisuutta katsoessa.

Markkinoinnin osalta Virossa pienillekin keikoille saatetaan tehdä mittavia promootiokampanjoita maan rockmedioiden puutteen ja livekulttuurin takia. Rätten mukaan 200 paikkaisen klubin keikan mainostukseen voi upota parhaillaan kolmasosa lipputuloista, vaikka keikka olisi lopulta loppuunmyyty. Silti hän ei halua tuoda bändejä maahan tekemättä kunnon promootiota:

Jos sä tuot hyvät bändit taloon ja sulle tulee sisälle 20 ihmistä niin siinähan jää kaikille paska maku. Mä en halua sitä niille kutsuttaville bändeille enkä itselleni, enkä edes yleisölle.

Rätte painottaa, että suomalaisten yhtyeiden esiintymisten järjestäminen Viroon on erityisesti kulttuuritoimintaa. Toki tähtäimenä on maksimaalinen tulos, mutta ainakin hän itse pitää kirjanpidon kaikkien osapuolten kohdalla avoimena loppuun asti. Lähtökohtana on, että hän järjestäjän ominaisuudessa saa kulut maksettua ja yhtye saa kunnan majoituksen, cateringin ja laivamatkat sekä mahdollisesti myös oman crewinsä kustannukset maksettua siitä. Tällaiseen tilanteeseen pääseminen on jo hyvin, mutta jos tilaisuus myy kunnolla, saadaan jaettua rahaa enemmän myös yhtyeelle.

Virossa keikkailleen suomalaisen rockmuusikon mukaan kiertue tehtiin juuri kulukorvauksilla, eikä rahaa juurikaan näkynyt:

Kaikki meni Jannon kautta ja meidän ulottumattomissa, mutta keikoista tuskin tuli paljoakaan fyffendaalia sisään. Suht punk-meiningillä menttiin.

Hänen yhtyeensä kohdalla järjestäjä maksoi matkat ja pyrki hoitamaan majoitukset parhaansa mukaan. Toisinaan yhtye saattoi joutua varaamaan itselleen hostellin, jos ajomatka yöpaikkaan koitui liian pitkäksi tai yöpaikka oli liian rajun oloinen.

Rätte ei halua kantaa keikkoja järjestäessään painavaa taloudellista kirvestä päänsä päällä, ja siksi hän suosiikin omien sanojensa mukaan tietynlaista ”elmuhenkisyyttä”.

Prosessi ja työmäärä saattavat olla mittavia, ja siten niin sanottu avoin kirjanpito pienentää järjestäjän omaa taloudellista riskiä. Myös bändeille tällainen järjestely sopii:

Suomalaiset bändit ovat myös itse kertoneet, että sielläkin on mennyt se homma jo niin paljon rahapuolelle, että ne tienaa sen rahan varmasti Suomen keikoilla ja festareilla. Useimmiten ne on ne isot bändit ristiinrastiin kierrelleet koko Suomen eli vaihteluksi yksi Tallinnan tai Viron keikka, se tuo maan pinnalle: Onkin yhtäkkiä vieras yleisö ja täysin vieras keikkaympyrä.

Vasama taas haluaa uskoa, että suomalaisten yhtyeiden keikkamatkojen järjestäjät hyötyvät kuitenkin ainakin jollain tavalla taloudellisesti:

Eivät ne kutsuisi suomalaisia, jos ne saisivat takkiinsa siitä pahasti. Kyllä se toiminta loppuisi silloin, se on ihan selvä.

Järjestäjän hakema hyöty keikasta voi olla muutakin kuin taloudellista. Vasaman mukaan suomalainen yhtye voi tuoda keikkapaikalle erilaista yleisöä kuin tavallisesti, jolloin keikkapaikka voi hyötyä artistista saamalla uutta yleisöä. Virolaisten suomalaista rockmusiikkia esittävien keikkapaikkojen toiminta vaikuttaisi olevan pääasiassa

ideologista kulttuuritoimintaa, joten tällaisten järjestäjien hakema hyötykin painottuu varmasti uuden erilaisen musiikin esittämiseen ja uuden yleisön saamiseen.

Rätte ja Vasama ovat molemmat yhtä mieltä siitä, että bändeille pitäisi pystyä maksamaan kunnan palkat, ja myös järjestäjän pitää saada palkka työstään.

Lähtökohtana mulla on, että mun mielestä ammattilaisen pitäisi saada palkkansa työstä, ja siinähan sellainen ristiriita iskee. Mä haluisin ottaa kaikki avoimin sylin vastaan, mutta sitten pitää jotenkin jarruttaa ja ajatella realistisesti. Eli ei se ole tarkoitus, että nyt kun tullaan Tallinnaan niin kaikki bändit soittaa ilmaiseksi, siinä ei tule kenellekään hyvä maku. Eli jotain pitää myös jäädä käteen.

(Rätte 2008.)

On hirvittävän kurjaa, jos joutuu pyytämään niitä bändejä tai ihan ketä tahansa ilman kunnan korvauksia, ja sitähan me tehdään koko ajan. Jos mä oikein rupeisin ajattelemaan sitä, niin lähtisin heti kävelemään tuosta ovesta ulos. Mua itseäni se harmittaa, koska mä olen sitä mieltä, että työntekijä tarvitsee palkkansa. Ihan samalla tavalla tarvitsee se rumpali/laulaja palkkansa kuin se meidän luennoitsijakin.

(Vasama 2008.)

Vasaman mukaan Virossa on ongelmana maan kaksiajakautuneisuus taloudellisesti. Instituutti haluaisi tarjota tapahtumiaan kaikille, ja jos konserttiin pääsy on maksullista, sitä pääsee katsomaan vain ne joilla on rahaa. Näin ollen konsertit pitäisi pitää ilmaisina tai lähes ilmaisina, mikäli halutaan tavoittaa kaikki kiinnostuneet.

Toisaalta Vasama kertoo virolaisen toimintakulttuurin olevan hyvin erilainen kuin Suomessa. Virossa lähes kaikki nuoretkin käyvät töissä opintojensa ohella, koska maassa on kova työvoimapula. Siten nuorilla voi olla käyttörahaa, mutta Vasaman mukaan nuoret käyttävät sitä vaatteisiin ja tallennettuun musiikkiin livekonserttien sijaan.

5.5.2 Kulttuurierot

Vaikka Suomen ja Viron kulttuuri voi päällisin puolin näyttää samalta, eroja löytyy runsaasti. Virolaiset ja suomalaiset musiikkiviennin toimijat tietävätkin, että maiden välillä on monia eroavaisuuksia käytännöissä ja tavoissa.

Ollessani Virossa instituuttiharjoittelussa, suurimmaksi huomaamakseni kulttuurieroksi osoittautui aika. Suomalaiset ovat tarkkoja siitä, että asiat tehdään juuri silloin kun on sovittu, ja ettei sovittua muuteta. Virossa aika-asioista ei olla niin tarkkoja. Virolaiset ovat helposti myöhässä tilaisuuksista viitisen-kymmenisen minuuttia, eikä se ole heille mikään ongelma. Virolainen saattaa ottaa myös jostain tapaamisen ajankohdasta sopimisen alustavana, kun suomalainen ajattelee, että se on sillä sovittu.

Suomessa ja Pohjoismaissa tapahtuma suunnitellaan yleensä kaksi vuotta etukäteen ja toteutetaan sellaisessa rauhallisessa tahdissa. Täällä on se, että pistetään pystyyn hetkessä, mutta täällä kyllä usein onnistutaankin pistämään pystyyn hetkessä. Että Suomessahan ei edes yritetä tehdä jos on vähän aikaa. Kuitenkin sellaista pitempää suunnitteluväliä olisi kiva saada tännekin.
(Korhonen 2008.)

Instituutin toiminnassa, suomalaisen kulttuurin tuojana toimiessani, maiden väliset erot menettelytavoissa vaikeuttivat hieman itse toimimista. Näin kävi muun muassa autettaessa suomalaisen ja virolaisen organisaation yhteistyön alkamista. Virolainen näyttelyntuottaja halusi näyttelynsä myös Suomeen aihealueen juhluvuoden kunniaksi, mutta oli liikkeellä liian myöhään. Suomessa esimerkiksi taidemuseot tekevät kerrallaan helposti jo vuoden näyttelykalenterin ja ovat siten aikaisin liikkeellä aineistonsa suhteen. Virossa taas asiat saatetaan tehdä melko pienellä aikavaroituksella, ja siten nopeat virolaiset ideat tehdä yhteistyötä jonkin asian puitteissa voivat tulla liian myöhään onnistuakseen juuri sen tietyn projektin kohdalla.

6 YHTEENVETO

Virolainen rocktapahtumien järjestyskulttuuri osoittautui asiantuntijahaastattelujen perusteella vielä lapsenkengissä olevaksi. Yhtenä syynä tähän näen asiantuntijoiden tietoisuuden siitä millä tasolla joidenkin maiden rockkulttuuri on. Vaikka tulokset olivat osaltaan negatiivissävytteisiä, kaiken läpi kuului näkemys siitä mitä pitää vielä tehdä. Ne tahot, jotka Virossa toimivat virolaisen rockmusiikkikulttuurin edistämiseksi ovat valveutuneita ja suunnitelmallisia päästäkseen tavoitteisiinsa. Tämän kautta uskon suomalaisen liverockvienninkin mahdollisuuksiin Virossa.

Selvitykseni perusteella näyttää siltä, että livevienti on lähes poikkeuksetta Virosta käsin tehtävää tuontia ja suomalaisten rockartistien esiintymiset Virossa virolaisten toimijoiden järjestämiä. Nämä virolaiset toimijat ovat perehtyneet suomalaiseen rockmusiikkiin, ja sitä kautta luovat yhteyksiä suomalaisiin artisteihin. Virosta löytyy

myös keikkapaikkoja, jotka aktiivisesti esittelevät suomalaisia artisteja omasta aloitteestaan. Mielenkiintoinen kysymys onkin se, onko tämä saanut alkunsa virolaisten toimijoiden kiinnostuksesta suomalaista rockmusiikkia kohtaan vai suomalaisten artistien tekemästä promootiosta virolaisille keikkapaikoille ja -järjestäjille? Oma veikkaukseni on, että kyse on järjestäjien mielenkiinnosta suomalaista monipuolista rockmusiikkikenttää kohtaan.

Viroon suuntautuvaa suomalaisen rockmusiikin livevientiä ei tehdä taloudellisen menestymisen takia, vaan se on toistaiseksi selkeästi ideologista kulttuuritoimintaa niin artistin kuin järjestäjänkin näkökulmasta katsoen. Tulevaisuuden haasteena onkin kehittää vientiä myös taloudellisesti kannattavaksi. Suurin este ja ongelma suomalaisen yhtyeen livevientiin vaikuttaisi olevan juuri raha. Vaikka matkakustannukset jäävät suhteellisen pieniksi verrattuna muihin maihin suuntautuvaan vientiin, Viron livekulttuuri ei ole vielä siinä pisteessä, että konserttituotoilla pystyttäisiin maksamaan kunnan palkkioita. Rockmusiikille ei ole Virossa vielä varsinaisia tukimuotoja ja kuten Vasamakin totesi, virolaiset konserttijärjestäjät eivät ole vielä löytäneet riittävästi sponsorointitahoja, joilta saisivat apua tähän asiaan.

Tärkeimmät syyt, miksi suomalainen musiikkibisnes ei ole satsannut Viroon suuntautuvaan livevientiin, ovat varmastikin liveviennin taloudellinen kannattamattomuus ja Viron markkina-alueen pieni koko. Toisaalta Viro on nimenomaan nuorten ihmisten maa ja olisi myös käsittääkseni helpompaa saada suomalaisia yhtyeitä esille Virossa kuin monessa suuremmassa ja musiikkibisneksen puitteissa kehittyneemmässä maassa. Siten koen, ettei tätä mahdollisuutta kannata jättää käyttämättä.

Miten suomalaista rockyhtyeiden vientiä Viroon voitaisiin parantaa? Näen, että tärkeintä on tehdä suunnitelmallista ja pitkäjänteistä vientiä, joka kohdistuu suomalaiseen rockmusiikkiin kokonaisuutena eikä pelkästään yhden yhtyeen esiintymiseen.

Virossa käy esiintymässä määrällisesti jo ihan kiitettävä määrä suomalaisia rockartisteja. Jotta suomalaiset artistit saisivat esiintymismatkastaan tunnettuutta ja hyötyä esimerkiksi levynsä markkinointiin, konsertteja pitäisi markkinoida suuremmin elein. Rätte vaikuttaa olevan tässä asiassa niin sanotusti aikaansa edellä ja ammattimainen toimija. Mielestäni mukaan tarvittaisiin suomalaisia toimijoita, jotka tekisivät

aktiivisesti yhteistyötä virolaisten toimijoiden kanssa, esimerkiksi luomalla promomateriaaleja, jotka virolainen taho voisi kääntää omalle kielelleen. Hyvän markkinointikoneiston ja sen tuottamien materiaalien avulla myös virolainen lehdistö voisi oppia kirjoittamaan rockmusiikista ja tuomaan sitä esille.

Aloitin työni ajatuksena kartoittaa sitä, millaista yhteistyötä Suomen ja Viron välillä tehdään rockmusiikin livekonserttien puitteissa. Ymmärsin pian, että aihealue on aivan liian laaja, joten rajasin selvitykseni koskemaan vain suomalaisen rockmusiikin vientiä Viroon. Opinnäytetyön materiaalia alkoi kuitenkin kertyä runsaasti jo pelkästään Viron toimijoita haastatellessani, ja jätin työstä jo saamieni tulosten valossa pois kokonaan Suomen maaperällä toimivien näkökulmat. Jouduttuani keskittymään vain pieneen osaan Viroon suuntautuvasta suomalaisen liverockviennin kokonaisuudesta, alkuperäinen ajatukseni työn sisällöstä ei toteutunut aivan siinä laajuudessa kuin olin suunnitellut. Tämä rajaus oli kuitenkin ehdoton, jotta työstäni saisi konkreettisesti hyödynnettävää tietoa.

Mielestäni olisi syytä perehtyä yksityiskohtaisesti viennin kaikkiin vaiheisiin, jotta vientiä voitaisiin kehittää tulevaisuudessa paremmaksi. Jo työni pääkysymyksistä pystyisi tekemään useamman syvemmän tutkimuksen, ja toivonkin että joku jatkaisi perehtymistä tähän aihealueeseen. Olisi hyvä haastatella kokonaisvaltaisemmin esimerkiksi suomalaisia rockartisteja esittäviä virolaisia rockravintoloita, ja selvittää miksi ja miten he valitsevat suomalaiset esiintyjänsä. Olisi myös tärkeää tutkia Suomen päässä tapahtuvaa viennin osaa, ja nimenomaan sitä miten suomalaiset toimijat näkevät asiat ja toimivat. Suomalaisten ja virolaisten toimijoiden motiivien ja tavoitteiden selvittämisen kautta voitaisiin ryhtyä parantamaan kokonaisvaltaisemmin maiden toimijoiden välistä yhteistyötä rockmusiikin liveviennin parissa.

Aloittaessani opinnäytetyöni tekemistä minulla oli kokemuksieni kautta kerääntynyttä hiljaista tietoa suomalaisen rockmusiikin liveviennistä Viroon. Ajattelin, että toiminta on suunnittelematonta ja kertaluontoista, mutta halusin myös uskoa, että tutkimustyöni kautta löydän poikkeuksia, kuten viennin hyväksi aktiivisemmin toimivia ammattimaisia tahoja. Oli yllättävää huomata, että virolaiset tahot toimivat niinkin paljon omasta aloitteestaan suomalaisen rockmusiikin esittämiseksi. Toiminta ei välttämättä ole vielä kovin ammattimaista sen taloudellisen kannattamattomuuden takia, mutta virolaiset toimijat tekevät työtä sen ammattimaistamiseksi koko ajan. Vaikka

virolainen yleisö ei välttämättä olekaan vielä oppinut haluamaan suomalaista rockmusiikkia, ovat virolaiset toimijat askeleen edellä luomassa kysyntää tarjoamalla suomalaista rockmusiikkia aktiivisesti.

Opinnäytetyöprosessin etenemisen myötä vankistuivat ajatukseni siitä, että suomalaisten ja virolaisten musiikkitoimijoiden olisi syytä huomata toistensa olemassaolot ja ryhtyä tekemään molemminpuolista musiikillista yhteistyötä. Jo pelkästään maiden maantieteellisen läheisyyden takia mahdollisuus tehdä syvällistä yhteistyötä kannattaisi hyödyntää. Yhtä lailla kun suomalaista rockmusiikkia viedään Viroon, voitaisiin virolaista rockia tuoda Suomeen. Toisaalta voisimme myös markkinoida virolaiselle yleisölle suomalaisia musiikkitapahtumia, ja toteuttaa musiikkivientiä tuomalla virolaiset tutustumaan Suomen rocksceneen.

Koska Suomen musiikkiteollisuus on Viron vastaavaa edempänä, voisimme näyttää livekulttuurista esimerkkiä virolaisille omien tapahtumiemme ja festivaaliemme avulla. Sen kautta virolaiset toimijat ja yhtyeet näkisivät miten asioita voidaan hoitaa, kun taas virolainen yleisö oppisi kysymään laatua. Meillä vaikuttaisi olevan myös hyvät mahdollisuudet saada suomalaista laadukasta rockmusiikkia esille Virossa maan rockkulttuurin nuoren iän takia. Tämä vaatisi suunnitelmallista ja pitkällä aikajänteellä toteutettavaa toimintaa. Kaiken kaikkiaan uskon, että sekä suomalaisen artistin vienti Viroon, että virolaisen artistin tai yleisöedustajan tuominen Suomeen edistävät suomalaisen rockmusiikin tunnettuuden saamista Virossa.

Opinnäytetyön tekeminen laajensi tietämystäni virolaisesta rockmusiikkikentästä ja sen toimijoista. Pehdyttyäni Viroon suuntautuvan suomalaisen rockmusiikin liveviennin mahdollisuuksiin ja pohdittuani siihen liittyviä аспекteja haluan osaltani olla mukana edistämässä sitä myös tulevaisuudessa. Työn tekeminen antoi minulle uusia näkökulmia, ja sen kautta synnytti myös kipinän osaltaan virolaisen rockmusiikin esille saamiseksi Suomessa. Siten uutena kysymyksenä mieleeni heräsikin, että jos kerran virolaiset toimijat edistävät suomalaisen rockmusiikin vientiä Viroon, pitäisikö myös suomalaisten toimijoiden edistää virolaisen rockmusiikin tuontia Suomeen?

LÄHTEET

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Genialistide Klubi 2008. [WWW-dokumentti]

<<http://www.genklubi.ee/>>

Hard Rock Club 2008. [WWW-dokumentti]

<<http://www.hardrockclub.ee>> (luettu 15.3.2008).

Hard Rock Laager 2007. [WWW-dokumentti]

< <http://laager.hardrockclub.ee/en/>> (luettu 4.2.2008).

Heiskanen, Ilkka & Kangas, Anita 2002. Taiteen ja kulttuurin kentät: perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet. Toimittanut Ritva Mitchell. Helsinki: Tietosanoma.

Hirsjärvi, Sinikka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2002. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Jänes, Laine 2007. Virolla ja Suomella erityinen suhde: meillä on ystävä lähellä.

[WWW-dokumentti]

<<http://www.viro.org/janes.htm>> (luettu 20.3.2008).

Koivunen, Hannele 2004. Onko kulttuurilla vientiä? Opetusministeriön, ulkoasiainministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön Kulttuurivienti-hanke. Selvitysmiehen raportti. Helsinki: Opetusministeriö.

Kulttuuriviennin kehittämistyöryhmä 2007. Onko kulttuurilla vientiä? On! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007–2011. Helsinki: Opetusministeriö.

Lyytikäinen, Erkki 1998. Viro vai Eesti? [WWW-dokumentti]

<http://www.cc.jyu.fi/~saarinen/Viro-seura/viro_vai_eesti.html> (luettu 20.03.2008).

Meriste, Renee 2007. Musiikki & Media -tapahtuman paneeli. Muistiinpanot opinäytetyöntekijän hallussa.

Musex 2008. Julkaisukiertuetuki: hakuohjeet ja päätöskriteerit. [WWW-dokumentti]

<<http://musex.fi/mxf/player/suomiPro/julkaisukiertuetuki>> (luettu 25.3.2008).

Musex 2007. Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo ja rakenne vuonna 2006.

[WWW-dokumentti]

<<http://musex.fi>> (luettu 20.1.2008).

Musex 2006. Näin Music Export Finland toimii. [WWW-dokumentti]

<<http://musex.fi/mxf/aboutUs/suomeksi>> (luettu 20.1.2008).

Musex-tiedote 2007. Julkaisukiertuetukea kahdeksalle suomalaisyhtyeelle. [WWW-dokumentti]

<http://musex.fi/mxf/f/MusicExportFinland_julkaisukiertuetuen%20saajat_tiedote_22_05_07.doc> (luettu 25.3.2008).

Musiikkifoorumi Rada7 2008. [WWW-dokumentti]

<<http://www.rada7.ee>> (luettu 10.3.2008).

My Space 2008. Euronoor-yhteisön My Space -sivusto. [WWW-dokumentti]

<<http://www.myspace.com/euronoor>> (luettu 10.3.2008).

Nailboard 2008. Nailboard Magazine. [WWW-dokumentti]

<<http://www.nailboard.org/magazine>> (luettu 15.3.2008).

Pihlak, Paul 2007. Musiikki & Media -tapahtuman paneeli. Muistiinpanot opinäytetyöntekijän hallussa.

Pönni, Veijo & Tuomola, Arto 2003. Anna mulle tähtitaivas: selvitys suomalaisen musiikkitoimialan taloudesta ja tulevaisuudesta. Turku: Turun kauppakorkeakoulu, yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus.

Rampade.org 2008. [WWW-dokumentti]

<<http://www.rampade.org>> (luettu 12.3.2008).

Rinne, Harri 2007. Laulava vallankumous: Viron rocksukupolven ihme. Helsinki: Johnny Kniga kustannus.

Sildna, Helen 2007. Musiikki & Media -tapahtuman paneeli. Muistiinpanot opinnäytetyön tekijän hallussa.

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2008. [WWW-dokumentti]

<<http://www.institute.fi/>> (luettu 20.3.2008).

Suomen Tallinnan suurlähetystö 2008. [WWW-dokumentti]

<<http://www.finland.ee/fi>> (luettu 18.3.2008).

Suomen Viron-instituutti 2008. [WWW-dokumentti]

<<http://www.finst.ee/fi>> (luettu 22.3.2008).

Sähköpostikysely 2008. Kysely suomalaisilta rockyhtyeiltä Viroon suuntautuneen esiintymismatkan kokemuksista. Muistiinpanot opinnäytetyön tekijän hallussa.

Ulkoasiainministeriö 2008. Edustustot. [WWW-dokumentti]

<<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15203>> (luettu 2.4.2008).

Öllesummer 2007, Tapahtuman historiaa. [WWW-dokumentti]

<http://www.ollesummer.ee/eng/news/article_id-159> (luettu 15.2.2008).

Haastattelut

Korhonen, Arja. Lehdistö- ja kulttuurineuvos. Suomen Tallinnan suurlähetystö. Tallinna. Haastattelu 6.2.2008 ja julkaisematonta arkistomateriaalia.

Rätte, Raivo. Tapahtumajärjestäjä, keikkamyymä ja muusikko. Tallinna. Haastattelu 6.2.2008.

Vasama, Jaana. Johtaja. Suomen Viron-instituutti. Tallinna. Haastattelu 20.2.2008.

LIITE 1: Haastattelurunko Rätte

Mitä teet rockmusiikin parissa? Miten päädyit tekemään yhteistyötä suomalaisten tahojen kanssa? Millaista työtä olet tehnyt suomalaisen rockmusiikin parissa?

VIRON ROCKMUSIIKKI

Minkälainen rockkulttuuri Virossa on?

- Onko se muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Onko tällä hetkellä jotain uutta erilaista havaittavissa?
- Uusia virtauksia?

Millainen livekulttuuri virolaisilla on?

- Onko livekeikoilla merkitystä bändin fanittamisessa?
- Käyvätkö ihmiset keikoilla?
- Onko keikkatarjontaa aktiivisesti?

Virolainen musiikkibisnes

- Levymyynti: paljonko myydään? Suomalaisen/ulkomaisen musiikin osuus siitä?
- Keikkamyynti: onko ammattimaista keikkamyyntiä, saako ihminen toimeentulonsa siitä?
- Kaupallisuus, ammattimaisuus?

Suomi-kuva

Millainen imago suomalaisilla on nykyään virolaisen nuorison keskuudessa?

Millainen imago suomalaisella rockilla on Virossa?

Onko sille kysyntää?

Miten suomalainen rock tulee esiin Virossa? Minkä kautta ihmiset pääsevät käsiksi?

Jos halutaan tehdä suomalainen bändi tunnetuksi Virossa, onko bändin livekeikoilla vai levymyynnillä suurempi merkitys virolaisten keskuudessa?

SUOMI JA VIRO YHTEISTYÖ

Millaista musiikkivientiin liittyvää yhteistyötä maiden välillä on?

Millaista livemusiikin vientiä Suomesta Viroon on?

- Onko aktiivisia keikkajärjestäjiä? Ketkä toimii?
(yksityiset, organisaatiot, järjestöt?)
- Millä motiivilla toimijat toimivat ja miksi?
- Miten bändit valittu, tai miten bändit itse lähteneet?
- Millaisia verkostoja toimijoilla on?

Onko suunniteltua ja pitkäjänteistä toimintaa vai kertaluonteista?

Onko toiminta taloudellisesti kannattavuutta hakevaa vai ”huvimatkoja”?

Miten kulut katetaan? Miten tulomuodostus syntyy?

Keikkapaikat ja niiden verkostot:

- Missä bändit yleensä esiintyvät?
- Bändien mainostus/markkinointi
- Miten ihmiset löytävät keikoille
- Minkä kautta bändi voi päästä Viroon esiintymään? Miten kannattaa toimia?

Mitä ongelmia liverockmusiikin viennissä Viroon on?

- Taloudellisesti
- Esiintymispaikat
- Kulttuurierot
- Kysyntä
- Yleisön tavoittaminen

Miten vientiä voisi edistää?

- Verkostoitumalla?
- Nostattamalla keskustelua aiheesta?

Miten suomalaisen rockin vientiä Viroon voitaisiin parantaa?

LIITE 2: Haastattelurunko julkissektorin toimijat

Minkälainen status rockmusiikilla on Virossa?

Miten sen eroaa Suomesta?

Millaista työtä instituutti/suurlähetystö on tehnyt rockmusiikin parissa?

Miten se on onnistunut?

Miten suomalainen rockmusiikki on otettu vastaan?

Miten käytännön järjestelyt ovat toimineet?

Kenen aloitteesta projekteja on tehty?

Onko suomalaiselle rockmusiikille kysyntää Virossa?

Onko suunniteltua ja pitkäjänteistä toimintaa vai kertaluonteista?

Onko toiminta taloudellisesti kannattavuutta hakevaa vai ”huvimatkoja”?

Miten kulut katetaan? Miten tulomuodostus syntyy?

Onko liverockmusiikin viennissä ilmennyt ongelmia?

- Taloudellisesti
- Esiintymispaikkojen suhteen
- Kulttuurierot
- Kysyntä
- Yleisön tavoittaminen

LIITE 3: Sähköpostikyselyn runko

Tiedonlähteet

Koska esiinnyitte Virossa ja missä paikassa?

Miten päädyitte esiintymään Viroon?

Kuka järjesti keikkamatkan?

Intressit

Oliko teillä suhteita valmiiksi maahan tai esimerkiksi omia intressejä Viroa kohtaan?

Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että lähditte Viroon esiintymään?

Mitkä olivat ensisijaiset motiivinne keikkareissun suhteen?

Miten prosessi eteni keikan saamisesta esiintymiseen ja kotiin paluuseen?

Mitä yhteistyötahoja teillä oli keikan puitteissa? (Niin Suomessa kuin Virossakin.)

Käytännön järjestelyt

Saitteko palkkion – minkä suuruisen? Saitteko esiintymisestä taloudellista hyötyä?

Kuka maksoi matkat, majoituksen ym. kulut?

Miten keikkamatka onnistui kokonaisuudessaan? Mitkä olivat päällimmäiset tunnelmat keikkamatkan jälkeen?

Mitä haasteita/ongelmia keikkamatkan suhteen ilmeni? (Esim. turvallisuus, palkkiot/likساتaso, rahan kotiuttaminen/verottaja, kulttuurierot)

Mitä oli sovittu keikan järjestäjän kanssa ennalta? (Esim. käytännön järjestelyistä, kamoista ym.) Toteutuivatko asiat ennalta sovitusti?

Oliko tapahtumaa mainostettu mielestänne tarpeeksi? Oliko yleisöä paikalla vähän/paljon?